Goodness never fails to receive its reward, for goodness makes life a blessing.
—Mary Baker Eddy.

OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903. Former Editor: Manilal Gandhi—1918-1956.

No. 15—Vol. LVII. Friday, 17th April, 1959

REGISTERED AT THE G.P.O. AS A NEWSPAPER.
Price: FOUR PENCE

21 APR 1959

Students Of Eight Universities Will Not Accept Apartheid Bill

CAPE TOWN, Sunday.

REPRESENTATIVES of eight universities declared here today that they would not accept the principles or provisions of the extension of University Education and Fort Hare University College Transfer Bills, despite the fact that the former had already been read a second time by Parliament.

This decision was taken during the weekend at a conference of Students Representative Councils at the University of Capetown under the Chairmanship of Mr. Neville Rubin, President of NUSAS (National Union of South African Students.)

The conference was attended by Representatives of the Universities of the Witwatersrand, Cape Town, Natal (Pietermaritzburg, Durban and non-European sections), Fort Hare, Rhodes and Catholic University College.

Statement

At the conclusion of the conference, the following statement was issued:

"The conference came to conclusion that it would not accept the principles or provisions of the extension of University Education and Fort Hare University College Transfer Bills, despite the fact that Parliament had already read the former for a second time.

"The conference disapproves strongly of the failure of the Government to take notice of the opinions on the eight universities present which represent 15,050 South African students and therefore decided to send a deputation to the Minister of Education, Arts and Science to place before him its considered views and the request the Minister, even at this late stage, to withdraw the Bills.

Remove Freedom

The conference cannot accept the Bills because they remove by law the freedom of the individual student to study at whatever university he chooses; because it removes by law the freedom of the university to admit and to teach whomsoever the university judged to be academically qualified, regardless of colour or race,

(Continued on page 144)

Stellenbosch S.R.C. Cancels Meeting—Objected To Indian

—Cape Town, Sunday.

A MEETING between the Students Representative Councils of the Universities of Stellenbosch and Cape Town, scheduled to take place tomorrow night has be cancelled by Stellenbosch because there is a non-White on the S.R.C. of the University of Cape Town.

The non-White is an Indian, Mr. Harry Rajkisoar, a senior medical student who was elected to the Cape Town S.R.C. this year.

The object of the meeting was to discuss university apartheid and other matters of mutual interest.
—Sapa.

Dalai Lama Arrives Safely In India

China Reacts To Ceylonese Demonstrations

SHILLONG, (North-East India, Sunday.

THE Dalai Lama, 23-year-old spiritual leader of Tibet, arrived today in Bomdila, in India's Kameng Frontier Division, after his journey across the Himalayas from Tibet, according to the Press Trust of India.

His arrival was greeted by thousands of singing, dancing and colourfully dressed tribesmen who had swelled the 700 population of the little town in the foothills, the agency said.

The Dalai Lama had trekked through from the Tibetan border mounted on a pony, after eluding Chinese Communist planes and troops which pursued him following his flight from Lhasa nearly four weeks ago.

He got to Bomdila a day earlier than scheduled from Tawang, a monastery outpost inside the Indian border, which he reached on April 5.

Special Envoy

Waiting for him was Mr. M. P. N. Menon, special envoy of Mr. Nehru, the Indian Prime Minister, who carried greetings and who was due to discuss the Dalai Lama's future in Asylum.

The 23 year old Tibetan ruler has the choice of proceeding from Bomdila by plane or road.

The plane can take him straight to New Delhi from an airstrip near the town. The road descends 60 miles to the Assam plains where a special train is waiting.

After being presented with ceremonial scarves, the Dalai Lama went to the home of the Resident Poli-

(Continued on page 144)

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

OPINION

FRIDAY. 17TH APRIL 1959

Sabra Conference Disappoints

THE apologists for the Sabra-men argue that the conference recently held in Durban gained a tactical move against Verwoerd when it made the slavish genuflexions which ended up with unqualified support for Verwoerdism.

The real point which the hymns of praise to Verwoerd emphasise is that most of the Sabra intellectuals are still heavily handicapped by the temper of the slave-owner and are influenced in their approach to the problems of the country by that half-ignorance which springs from seeing men and events from the perspective of race. To the extent that they are still bound by tribal loyalties, the non-white democrat can afford not to bother himself too much about what they say.

On the other hand, it would be an error not to note that there is a ferment in Sabra which Verwoerd regards with so much dread that he has had to get Professor du Plessis out of the Nationalist Party. This ferment is a hopeful sign, albeit of almost insignificant proportions at this stage. Statesmanship would not wholly ignore the possibility of transforming it into a link to bring together the like-minded among all races and under the fissions in the ranks of the Afrikaner totalitarians.

The Tribal Colleges

WHEN Dr. Verwoerd makes up his mind, his decision is final and irrevocable. No argument, no set of facts, no protests or demonstrations ever penetrate, it would appear, the thinking apparatus which South Africa's Prime Minister presumably possesses. But then, he acts under Divine Guidance. His is the hand that must steer the destinies of the country. He is the man who has the God-given task of saving White civilisation from the predatory influences of barbaric Blacks.

Or so Dr. Verwoerd has claimed time and time again.

And he either controls his own Party with an iron hand, or his political followers are prepared to march unquestioningly behind him—in the manner of the rats of Hamelin who blindly followed the piper to their own doom.

The latest instance of the Nationalist mania for senseless apartheid was over the Separate Universities Bill, though this is described by a misleading title on the parliamentary order paper. The Nationalist Cabinet some time ago decided that even the limited degree of academic non-segregation permitted in the Cape Town and Witwatersrand Universities is a threat to western civilisation. Instead, there must be separate universities for Europeans, and Coloureds, and Indians, and for each ethnic group of the African population.

Academicians warned that this would make a laughing stock of established Universities in the eyes of the civilised world. Almost all recognised universities in the world expressed their disapproval of this measure. In South Africa, all non-whites and educated (in the true sense) Whites bitterly objected. Professors, lecturers, students of all races demonstrated their opposition in no uncertain manner. Some United Party parliamentarians and even a handful of Afrikaner intellectuals who though political supporters of the Nationalists, expressed serious reservations.

In spite of all this opposition, the men at the helm, imbued as they are with their mania for apartheid, pushed the Bill through a tame Parliament they completely control. From now on, universities are to be replaced by tribal colleges, for white tribes, and brown tribes and black tribes. Academic freedom in the non-white colleges is changed overnight from being the stuff and substance of university life into an elusive legend.

While Dr. Verwoerd preferred to turn a deaf ear to common sense and reason, his colleague the Minister for Bantu Education, Mr. de Wet Nel. was not so content. He had to claim that non-Europeans desired separate universities and declared that no protests had been lodged by non-Whites. This was false. The Minister should have known that he was making statement in Parliament which was not founded on facts.

Meanwhile, if but the Nationalists only knew it, they have knocked yet another nail into the coffin reserved for White domination.

Dr. Eddie Roux To Speak On Education

DR. EDWARD ROUX (Senior Lecturer at the University of the Witwatersrand and author of "Time Longer than Rope") will present the theme paper on "Education in a Multi-Racial Society" at she 14th Annual Conference of the Transvaal Indian Youth Congress which will be held at the Duncan Hall (City Hall), Johannesburg, on Sunday 26 April, 1959, commencing at 10 a.m.

In recent years Indian education has been in a state of crisis. The situation continues to deteriorate year after year. The percentage of matriculants is getting lesser as there is a general decline in the standards. The authorities are forcing Indian children to travel 40 miles a day for ther schooling, thus gravely affecting their ability to learn. And now, the country is faced with the threat of "Tribal Colleges" for the various sections of the people Non-White people will be deprived of university education as it known, in civilised communities.

Report On Pan-Africanist Conference

The full report on the Pan-Africanist Congress's conference which was held at Orlando recently will appear in our next number.

Editor.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Comment On Men And Events

Pan-Africanism And The ANC

By JORDAN K. NGUBANE

THE formation of the Pan-Africanist conference marks a very important turning-point in the history of South Africa. On the one hand the Pan-Africanists have come into being in protest against the policy of multi-racialism as preached by the ANC. To the extent that their emergence represents a split in the African community, it marks the point of final fulfilment for the process of gagging-up against the African which is being rejected so decisively by the Pan-Africanists and on which the Congress Movement seems so keen.

On the other hand, Pan-Africanism has been born in response to African clamours for a new quality of leadership which would steer events away from the disaster towards which apartheid is moving the country, to a saner and safer future for all concerned. It has come to provide more effective opposition to apartheid and is the sharpest possible African criticism of the dilly dallying that has been going on since 1948, when the Nats first got to power, among those who should have stood together to oppose apartheid and bring it a crashing to the ground.

In the Pan Africanist Congress the African people are saying, in effect, that they have decided, in view of the fact that they are the most bitterly crushed victims of *apartheid*, to draw the line beyond which they shall not retreat from this moment in history. They are saying that they have heard too much talk of goodwill even from so-called democrats but little action designed to call a definite stop to the humiliation which apartheid has always been eager to force on them.

Move Alone

They are saying that they are now ready to move forward alone, if necessary, to provide South Africa with an alternative government. This is a real significance of the Pan-Africanists: that they make the issue of providing an alternative government a matter of practical politics.

Before they sway events decisively, however, they will have to jump over number of high hurdles. The most important of these, in my view, is the clarification of their real attitude to the minorities. There are definitely two schools of thought within the Africanist camp on this issue. There are two solid racialists who take up an attitude which seems indistinguishable from anti-Whiteism. They want no contact between Black and White and reject reason in favour of an emotionalism which will lead to civil war. There is no point in mincing words. Some of the attitudes expressed by certain Africanists are bound to produce civil war. The point that this raises is whether the African community wants civil war. If this wing of the Pan-Africanists gains the upper hand —fortunately it is in the minority and it did not make much headway at the conference—we should all realise very clearly that their attitude towards the minorities will produce civil war.

Mr. Sobukwe

Opposed to these are the non-racialists, who are in the majority and of whom Mr. Robert Mangaliso Sobukwe, the first president general of the Pan Africanists, is the spokesman. Their line is that they want to establish a non-racial democracy in which the rights of the individual shall be entrenched and in which race shall not be a factor of political or economic significance.

While the racialists clearly cannot run away from imposing an African dictatorship, in which they would kill their own brothers who dissented, the Sobukwe wing are in this very embarrassing position where they have to realise that it is not enough to reject racialism; it is not enough to claim to be non-racialistic and stop there. We live in a society where race hatred is a living reality; where the problems this creates must be faced by any organisation which claims to speak for the African. It is almost indistinguishable from hypocrisy to claim to be non-racial in outlook and proceed straightway to show signs of racialism by limiting membership of the movement to people of one racial group.

The ANC has had to face this challenge and fallen back on multi racialism. But the logical climax of multi-racialism is partition; group representation and acceptance of apartheid. The Pan Africanists rightly reject this. But they will be hypocritical if they do not face squarely the problem of what to do with the European or the Indian who subscribes fully and sincerely to Pan-Africanism and is willing to identify himself with the African. That man cannot be kept out of an organisation which advances the goals he has in mind just because he is not of African descent. If he is kept out, then those who accuse Pan-Africanism of being a racialistic influence would be proved right by the deeds of the Pan-Africanists themselves.

Wrong Foot

The Pan-Africanists would have started with the wrong foot forward if they imagined they had disposed of the race problem merely by ignoring it. They would be wrong to preach non-racialism and practise racialism.

It requires a lot of moral courage to preach non-racialism and practise it. As I have said, the ANC has not had this courage. It remains to be seen whether or not the Pan-Africanists will have it. If they do, then they are the real spokesmen of the New Africa. It is for them to consider their position here and tell the world precisely where they stand.

There are other difficulties they will have to face. But into those I do not propose to go because of limited space. I want to get on to the advantages.

With the ANC paralysed by the conflicting loyalties which are the logical by product of multi-racialism and racial ganging-up and therefore unable to assert positively the dignity of the African person, the Pan-Africanists are in the position to assert it freely. Their militant opposition to race oppression makes them articulate the innermost feelings of the bulk of the Africans. They are more correctly expressive of the spirit of the Accra conference than any other purely African organisation at the moment. To the extent that this is true, they are in line with the trend of events in the rest of the continent. Dr. Nkrumah and Mr. Sekou Toure recognised this fact when they sent messsges of goodwill to the Pan Africanist conference.

No Mistake

These advantages should combine to enable the Pan Africanists to make a tremendous impact on African opinion. And nobody must make any mistake. The young men and women who have banded themselves into the Pan-Africanist Congress are devoted people; more devoted than any other political group in the African community—barring the communists. They will make sacrifices when called upon to pay the price and this virtue should stand many of them in good stead.

Apart from taking up a more convincing position on race, the Pan-Africanists have to concern themselves immediately with the problem of winning recognition for their organisation and justifying themselves; with organising and with deciding on the nature of the challenge with which they will confront apartheid.

Against this rather wide background, it is clear that Pan-Africanism has two potentials: it can be a power for good, accelerating the pace of events in the direction of a non racial democracy; it can also be a power so corrupt it will live on race hatred and destroy men because of their race and shoot African dissenters precisely in the way Nazism did in Germany.

The process of crystallisation in any one given direction is not yet complete. The duty of statesmanship in a situation like this is to help the process of crystallisation in the direction of ensuring that Pan Africanism remains a democratic and does not become a racial influence. If this is done, as a friend of mine in Johannesburg recently said, only three political forces will then remain in the land:. Afrikaner Nationalism on the one hand and Pan Africanism on the other, with Liberalism in the centre. If this analysis is correct—and I think it is—the ANC and the United Party would gradually break down until they were eliminated by the fact that there was no longer need or room for the type of "moderation" they represent on either side of the colour line.

New Unity

After that crystallisation would proceed in the direction where Pan-Africanism and Liberalism would most probably discover the precise points where their real interests were identical and would most probably stand together against Apartheid then.

In the meantime, however, there is very urgent need for the ANC in particular to re examine its whole position in the light of present developments. The ANC cannot be one of the sponsors of the Accra conference and preach multi racialism; it cannot accept the decisions of the Accra gathering and fight Pan-Africanism. If the reassessment of the situation which is necessitated by these contradictions in ANC policy leads to a more realistic attitude to the things which divide the African community, we might all soon see the African people gearing themselves for a decisive stand against race oppression.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Kajee—Pather Statements Are Weapons Against Indians

IN a strongly worded statement the South African Indian Congres has condemned the [representations made by the South African Indian Organisation to the Minister of the Interior as being inimical to the interests of the Indian community and has expressed the views that the SAIO does not represent Indian opinion.

"We declare on behalf of the Indian people," says the Congress statement, "that we are totally against the implementation of the Group Areas Act and therefore there can be no question of any right thinking Indian being a party to making the Act work."

A Pitiful Picture

The Congress statement continues: "Removed of all the frills the SAIO's representation once again presents the pitiful picture of a few Indian businessmen going hat in hand to the Government and begging for a few crumbs. They have asked the Government to leave their trade alone and they in effect accepted residential segregation. This is nothing new,

It is the 1959 version of the Pretoria Agreement entered into with General Smuts by the political godfathers of the very men who interviewed Minister Naude.

"It would appear that some people never learn even from historical experience The Kajee-Pather blunders on the Asiatic Land Tenure and Indian Representation Act are still to fresh in the memories of our people and the Kajee-Pather men's pronouncements are even today used as weapons against our people by some of the greatest protagonists of the Group Areas Act. Did not Councillor Percy Osborn use the speeches of Mr Pathar and Mr. Rustomjee in justification of robbing the Indian people of Cato Manor? The Moola Minty Memorandum is likely to be used in a similar way by our enemies.

SAIC's Duty

"It is therefore the duty of the SAIC, as the spokesman of our community to reiterate that the SAIO does not represent Indian opinion. Its views are inimical to the true interests of the Indian community.

Indian Traders Warned

"We wish to issue a very serious warning to any Indian trader who may hold the view that the SAIO stand protects his interests. We must at all times bear in mind that according to Nationalist spokesmen themselves one of the primary aims of the Group Areas Act is to liquidate Indian commercial interests. If an Indian trader accepts any portion of the Act he is helping to dig his own grave. The intention of the legislators of this notorious law is clear. They have repeatedly emphasised that Indian traders must follow Indian residences into the Ghettoes set aside for them.

"It is the consistent opposition of our people under the leadership of the Congress which has as admitted by Dr. Donges himself been responsible for the present state of affairs in that the Government has found it difficult if not impossible to uproot the Indian masses. In the Courts of Law, at the Group Areas Hearings and the mass agitational campaigns the Congress as the voice of the people has rejected this law *in toto*.

White Opposition

"The growing opposition to the Act amomg the White population of South Africa including Nationalist professors and members of the Dutch Reformed Church arises from the peoples rejection through Congress of their entire concept of separation in order to bring about speedy expatriation of our people. Had our people taken the SAIO line of accepting residential segregation and had asked for trading rights as a *quid pro quo* the battle against the Group Areas would have already been lost and the conscience of White South Africa would not have been aroused to the extent to which it has been.

"The SAIO being a handful of people with no contact with the Indian masses can have no faith in our people. We who represent the Indian people have full faith in the ability of our people in unison with the democratic South Africa of all races to defeat apartheid and the Group Areas Act, the cornerstone of the apartheid structure. To us the people are the custodian of our welfare but to the SAIO to use their own words 'the Minister of the Interior is the custodian of our welfare' Never in the history of South Africa has a group of Indians descended to such low levels in the political sphe e.

Students Of Eight Universities Will Not Accept Apartheid Bill

(*Continued from front page*)

and because the Bills proposed to establish places of higher learning which, by the nature of their constitution, will be incapable of realising the fuctions of a university.

67 Countries

"The conference further believed that it was by no means alone in its rejection of the Bills. As the Government is well aware, students in no less than 67 countries in Europe, North America, Africa, Asia and Latin America have affirmed the same degree of distaste of this legislation as has been evinced by students in South Africa.

"Recently representatives of 6,000,000 students unanimously condemned this measure on the motion of East Africa and the Netherlands.

"In all humility the conference wishes to draw the attention of the Government to the danger of proceeding with measures which have aroused opposition so great as to make it even doubtful whether the degrees granted by the proposed tribal colleges will be recogniser abroad.

Plans

"A great part of the deliberations of the conference were devoted to the preparation of detailed plans for showing the Government the futility of attempting to substitute state-controlled thought for university education." —Sapa.

Mandalay Memorial For Tilak

Burma's Minister for Judiciary, U Chan Tun Aung, declared open in Mandalay a memorial to Lokmanya Balgangadhar Tilak—a lecture hall constructed in Mandalay Central Jail where he spent six years from 1908 to 1914 after being convicted by the Bombay High Court on a charge of sedition.

The function was attended by the Indian Ambassador on Rangoon, Mr. Lalji Mehrotra.

Dalai Lama Arrives Safely In India

(*Continued from front page*)

tical Officer, where he was due to rest before continuing his journey A strong contingent of Assam Rifles is guarding the whole Bomdila area.

Chinese Ambassador

A Sapa-Reuter report from Colombo adds that according to a Chinese spokesman, the Chinese Ambassador to Ceylon, Chang Tsan Ming, walked out of a cinema there when a British newsreel was screened showing demonstrations in New Delhi against Chinese action in Tibet.

He was confirming a local Press report which said the incident occurred on Friday. The newsreel showed demonstrators carrying placards outside the Chinese Embassy denouncing "Chinese imperialism in Tibet," it said.

Seeking Asylum

Usually reliable sources said in Kalimpong today that one of the most influential Tibetan Lamas arrived in Eastern Bhutan from Tibet a few days ago and was understood to be seeking asylum.

He was Tsutuganapa Rihpeidorji, better known as the Karmapa Lama. He is head of the Red Hat sect, the oldest sect in Tibet.

Red Hat monks are allowed to marry but the Yellow Hat sect headed by the Dalai Lama is strictly celibate.

The Karmapa Lama was one of the 18 people declared traitors by the Chinese-sponsored Tibetan Proparatory Committee. — Sapa-Reuter.

"Azad Chair" For Indian Studies

THE Indian Council for Cultural Relations, which was founded by Maulana Abul Kalam Azad, has decided to establish abroad a number of chairs of Indian studies called "Azad Chairs" Prof. Humayun Kabir, Minister of Scientific Research and Cultural Relations, announced in New Delhi.

Prof. Kabir, who was presiding over the General Assembly of the Council, which began its three day session in Delhi, said that under this programme the Council hoped to establish one chair in Australia with the assistance of a donation from the Spalding Trust, and perhaps one more chair in Eastern or Western Asia before the end of the ensuing year.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Moments With Polak

By HOMER A. JACK

IN 1904 Mohandas Gandhi, then a successful lawyer in Johannesburg, was eating in a vegetarian restaurant. A young man dining at a nearby table sent Gandhiji his card and expressed a desire to meet him. The thirty-five year old Gandhiji invited this 21-year-old to come to his table and he did so saying, "I am sub-editor of "The Critic". When I read your letter to the press about the plague, I felt a strong desire to see you. I am glad to have this opportunity." This young man was Henry S. L. Polak.

In writing about this encounter in his autobiography, Gandhiji added, "Mr. Polak's candour drew me to him. The same evening we got to know each other. We seemed to hold closely similar views on the essential things of life. He liked simple life. He had a wonderful faculty of translating into practice anything that appealed to his intellect."

Some time later Polak went to Johannesburg railroad station to see Gandhiji off for a journey to Natal and left for him to read during the journey John Ruskin's book, "Unto This Last" Gandhiji later wrote that it was "impossible to put aside, once I had begun it...I determined to change my life in accordance with the ideals of the book."

Gandhiji and Polak became close friends and eventually coworkers in South Africa until Gandhiji left that continent in 1914 never to return. Although for most of their lives thereafter Gandhiji lived in India and Polak lived in England, their friendship was broken only by Gandhiji's death in 1948. Polak died eleven years later, in February 1959' What follows is an account of the time I was privileged to meet Henry S. L. Polak, in England in March 1957, almost two years before his death.

Apologised

We had corresponded and he had invited me to meet him in London and spend the night with his wife and himself at their home in the channel town of Folkestone. I met Polak at the National Liberal Club, near Charing Cross Station, at midafternoon. He registered me as a guest and we went up the broad stairway to the smoking room for tea. On our way up he pointed out a retired editor of "The Times of India." Polak half apologised for being a member of the Liberal Club, saying that he was more Labour but he had belonged for a great number of years.

Over tea, Polak said that he first met Jawaharlal Nehru in 1909 when he was sent to India by Gandhiji and there was introduced to the Nehrus—Motilal and Jawaharlal. He next ran into Jawaharlal Nehru in 1927 when the latter was in Folkestone, returning from his first visit to Russia. He said that he first met Rajendra Prasad during the indigo agitation. As for his first meeting with Gandhiji, he retold the story. He went to South Africa with his uncle who was in the chemical business, but he preferred journalism and was employed by the "Transvaal Critic." Later he became articled to Gandhiji and studied law in his Johannesburg office.

Just before four o'clock we left the club to catch the train to Folkestone. En route he showed me a weekly published by the office of the Indian High Commissioner in London and he told me that he is on the board of directors of the Indian Students YMCA—although he is not a member of the Christian community. He was born into the Jewish faith, he reminded me, as we went through the outskirts of London, but he was quite active in Theosophist circles. We talked about Gandhiji and India and Africa as London became Kent and as the green fields became Folkestone. (Polak was born in nearby Dover in 1882). It was somewhat wet and foggy as we walked from the railroad station to his house at 49 Earles Street.

Discouraged

Molly Graham Polak, his wife, greeted us. She showed me to my room and by 6.30 we were having a vegetarian supper. Polak said he had been a vegetarian since 1904. Also at supper were Mrs .Polak's two sisters, one of whom was with the Polaks in South Africa. Molly was talkative and, with urging, recalled her days with Gandhiji vividly. She reconstructed the scene of their marriage. She said that she was engaged to Polak in England, but Polak's father had discouraged the marriage since life in South Africa would be too strenuous for her. Polak himself was not too enthusiastic about marrying since he wanted to accumulate funds for her marriage. So Gandhiji it was who convinced Henry Polak: "When there is a heart union, as in your case, it is hardly right to postpone marriage merely for financial considerations. If poverty is a bar, poor men can never marry." Polak was convinced, but then asked Gandhiji to write persuasive letters to the elder Polak also to Millie. He wrote her that there would be a warm welcome in his home, where her fiance was already a member of the family. She finally left for South Africa and in December 1905 arrived by train in Johannesburg, to be met at the station by Polak and Gandhiji.

Mollie Polak told how, after the bans for the marriage were put, there was some question about their civil ceremony, for the officials had assumed that Polak must be an Indian since he worked and lived with Gandhiji. They would not allow a marriage—even then—of an Indian and a white woman. Gandhiji intervened and assured the authorities that they were both white.

Best Man

The marriage took place with Gandhiji as best man. The newly-wed couple moved into the Gandhiji household and there was a Saturday afternoon wedding reception, with Gandhiji himself supervising the decorations. In retelling the story, I realize that Millie Polak had told it fully in a delightful volume entitled, "Mr. Gandhi, The Man," first published in 1931.

Recalling his early meeting with Gandhiji, Polak said that he brought that decisive book by Ruskin from London to Johannesburg and the actual volume is now in the Gandhi Museum in New Delhi. He recalled that he was walking with Gandhiji, and only left his side five minutes previously, when Gandhiji was attacked by a Pathan and almost killed on the streets of Johannesburg. After Gandhiji recovered somewhat, in the house of the Dokes, he moved in with the Polaks. Henry Polak asserted that he knew then—in 1908—that Gandhiji would not die a natural death!

After eating gooseberry pie and non-alcoholic cider, we had coffee in the sitting room. Polak diffidently showed me three illuminated memorials he received from the Indian community in South Africa when he left in 1916. On leaving Africa in 1914, Gandhiji asked Polak to take care of the Indian community there, but Polak told him that he could not accept that heavy responsibility. In 1916-17 Polak and his wife —and two sons—lived in India and with the aid of G. K. Gokhale he helped end the practice of Indians going to South Africa as indentured servants. Returning to England, Polak pursued a combined career in journalism and law. He wrote for several papers in Malaya, India and Ceylon and his law firm (with his son as partner) represented Indian corporations in privy council cases. Business, however, fell off after Indian independence and they had to close their Indian office for lack of clients.

Nehru's Plane

During our after-dinner conversation, Polak turned on the nine o'clock BBC news. There was a story that a plane carrying Nehru took fire, but nobody was hurt. After the news, Polak reconstructed for me those historic days when Ganhhiji devised Satyagraha in South Africa. Polak was his lieutenant in the non-violent army, leading the march into the Transvaal when Gandhiji was arrested. He was arrested himself and imprisoned with Gandhiji. For a time Polak was acting editor of "Indian Opinion". Gandhi later was to write about Millie Polak who "not only never came in her husband's way, but was a perfect helpmate to him during the struggle."

Polak showed me his extensive library of Gandhiana. He said that he might give it someday to the Indian High Commissioner's office in London. He

---

Anti-CAD Movement Calls For Intensification of Struggle

A MEETING of the National Anti-CAD (Coloured Affairs Department) movement in the Cape Town City Hall, on Sunday, unanimously passed a resolution calling on the "oppressed non-European masses" and all those struggling with them for their full citizenship to intensify their opposition to the "Herrenvolk despotism."

They also called on them to rally their organisations in the struggle for full and equal citizenship rights under the banner of the non-European unity movement.

The resolution also called for the complete abolition of the Suppression of Communism Act.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

pointed to a whole shelf of books by and about that other early English friend of Gandhiji and of Indian freedom, C. F. Andrews. He said he first met Andrews in South Africa in 1913 when that Anglican priest was sent there by Gokhale to help Gandhiji and the Indian community.

As I went to bed early that evening, Polak seemed quite willing to continue to recall the past, but I was tired from the transatlantic plane trip of the previous night. He did show me three figurines of Gandhiji on his desk: one in marble, the other of glass. Also there was a sketch of Gandhiji made in 1931.

Identifying Writing

In the morning, after breakfast, we took the train back to London. Polak told me that he saw Gandhiji occasionally in 1931 during the Round Table Conference in London. He did not, however, see as much of him during that three month period as he would have liked to do. He kept in contact with Gandhiji's sons, having known Devadas as a boy and having taught him English. Polak told how in 1956, after the death of Gandhiji, but before the death of Devadas, he was invited by the Government of India, to go to India, to help identify Gandhiji's handwriting during his early years.

As we again neared London, I tried to persuade Henry Salamon Leon Polak to write his autobiography. He said that, at the age of 75, he had no more energy to go through his extensive files, papers, and cuttings. Besides, much of his life's activity was confidential and he would not betray any confidences in any autobiographical writing. But I told Polak that, because of his early connection with Gandhiji, he owed it to posterity to put down every memory of Gandhiji as he knew him.

We parted at the Charing Cross Station, Polak going to his office near the law Inns and me taking a bus to the airport terminal for a plane to Ghana. We never saw each other again, although a few letters were exchanged. When I read of Polak's death in February, I realized that still another early —and precious—link of Gandhiji with the living had been destroyed. I hope, however, that Polak's link with India and South Africa will remain. Surely there will someday arise permanent living memorials somewhere in independent India and non-racial South Africa for such unusual Englishmen as Henry S. L. Polak—or C. F. Andrews or Reginald Reynolds—long after some of the English colonial masters and the South African racists will have long been forgotten.

Pakistan Shoots Down Indian Plane

THE Indian High Commissioner in Karachi, Rajeshawar Dayal, made a verbal protest to the Pakistan Government against the shooting down of an Indian Air Force Canberra Jet on Friday, it was learnt in Karachi on Sunday.

He informed the Interior Minister, Lieutenant-General K. M. Sheikh, that the Indian Government considered the shooting brutal and un-neighbourly and said it could have serious consequences.

Mr. Dayal said Pakistan aircraft had flown over Indian territory, but had been allowed to return unmolested.

Mian Ziauddin, Pakistan High Commissioner in New Delhi, handed a note to the Indian Government against violation of Pakistan air space by an Indian air force Canberra Jet bomber last Friday.

The Indian plane was shot down near Rawalpindi by Pakistan air force fighters. The note was handed to Mr. M. J. Desai, Commonwealth Secretary at the Indian External Affairs Ministry.

Squadron leader J. C. Sengupta and Flight Lieutenant S. N. Rampal, the crew of the Indian air force Canberra shot down by the Pakistani air force on Friday, arrived in New Delhi on Sunday morning.

India Denies Having Flown Over Pakistan

An Indian air force spokesman denied Pakistani reports that a second Indian Canberra Jet bomber was seen flying 300 miles south of Rawalpindi on Friday after Pakistan had earlier shot down a Canberra.

A senior air force official described the Pakistan version as "baseless and also mischievous."

He said the second Canberra was nowhere near the area on that day.

India's Largest Insurance Company At Your Service

The New India Assurance Company Limited

SOLE REPRESENTATIVE IN THE UNION OF SOUTH AFRICA:
RUSTOMJEE JALBHOY RUSTOMJEE
140, Queen Street, DURBAN.

FOR SERVICE AND SECURITY
CONSULT US FOR
EVERY TYPE OF INSURANCE

P.O. Box 1610.
Residence: 111 Eleventh Avenue,
DURBAN.

Phones:
Office: 25845
Residence: 36413.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Treason Fund Still Needs Support

THERE is a misconception in some parts of the country about what is happening to the families of the Treason suspects. One story is to the effect that the Government feeds the families of those awaiting trial! The letter published and which appeared in the East London "Daily Despatch" shows precisely what is being done by the Treason Fund:—

"It will interest the public to know that a week after the first arrests (over two years ago) the Treason Trial Defence Fund was instituted, sponsored by 27 prominent South Africans The original target was £10,000.

"As the charge of treason carries the death penalty, the Fund briefed the ablest counsel available to ensure that the accused have the best defence possible on the grounds that a man is held to be innocent until he is proved guilty.

On Christian and humanitarian principles the Fund has provided assistance for their wives and families, as many of the breadwinners have been unable to support them.

"At the end of January, 1959, £93,391 has been contributed to the Fund, approximately half from South Africa and the balance from Britain, America and other countries.

"Legal expenses have amounted to £60,000 and £16,700 has been spent on welfare. After other expenses, £9,700 remains.

"As there is no indication when the trial will end and the needs are still most pressing the local committee would appreciate further donations. It thanks those who have contributed £365 17s. locally, which has been sent to the Central Committee, Johannesburg, which administers this Fund.

"Donations should be sent to the local chairman of the Treason Trial Defence Fund, Archdeacon G. L. Tindall, P.O. Box 749, East London.—I am, etc.,

M SHINGLER (Miss)
Hon. Sec."

Anti-CAD Condemns Ban On Kies

MR. B. M. KIES, an official of the National Anti-C.A.D. Movement, has according to a statement issued by the Movement been served with a notice by the Minister of Justice, banning him in terms of the Suppression of Communism Act from attending any gathering in the Union of South Africa and South West Africa, for a period of five years from March 12, 1959 The notice was served on Mr. Kies by the Special Branch on April 1, 1959.

Mr. Kies has been a leading member of the non European Unity Movement and the National Anti-C.A D. Movement since their inception and has fought for the complete removal of the Colour Bar in all walks of life in South Africa. The ban on Mr. Kies, continues the statement, is part and parcel of the ruthless attacks of the Herrenvolk upon the struggles of the non-European people for full citizenship rights in this country of their birth. "Under the pretence of suppressing "Communism", the Herrenvolk have acted with increasing violence against all opposition to their colour bar and "Race" policies. The despotic decrees by which persons and organisations have been banned, the destruction of freedom of speech, movement and association, the banning of books, newspapers and broadcasts, the Union-wide network of spies and informers, together with the Nazi like system of laws and the savage penalties prescribed therein, are part of the fascist State machine to stifle criticism, to silence all democratic protest and to terrorise all opponents of the fascist regimentation of the people into meek submission to the policies of a Police State. The attempts to wreck the organisations of the oppressed people by depriving them of their leadership and the closing of the Courts of Law as a means of redress, are in every way part of the Frankenstein monster of Herrenvolkism despotism stalking the public and private lives of the people of South Africa.

"The National Anti-C.A.D. Movement utterly condemns the fascist ban imposed on Mr. Kies It demands the immediate and unconditional removal of the ban, together with those imposed on all other persons in terms of the Suppression of Communism Act. It calls upon the people to rally to the defence of the rights of freedom of speech and movement and to oppose with all their organised power the attempts of the rulers to crush opposition and to silence every democratic voice in South Africa."

Committee To Combat Poverty

DELEGATES from eight large and well-established Indian organisations met in Durban last Saturday and decided to set up an inter-organisational committee to devise ways and means of combating poverty among Natal's Indian community.

The conference was called by the Friends of the Sick Association and was the consequence of a suggestion made by Professor Leo Kuper, head of the Department of Sociology, University of Natal, at the last annual meeting of the F.O.S.A. At that meeting, Prof. Kuper spoke on "The Individual and the Community", Analysing some of the problems facing welfare agencies in Durban, Durban, Prof. Kuper pointed out that poverty among Indians was the greatest problem. This was, in many cases, the root cause of many secondary difficulties.

Poverty, among Indians, said Prof. Kuper, as among other non-European communities in South Africa, was the product of the country's economic and political structure. Social factors also played their part. While on the one hand, various items of legislation kept most of their better-paid jobs as closed preserves for Whites only, the social and economic colour bars also operated in various forms to keep non-Whites out of the better categories of jobs. The low level of literacy contributed its share to poverty as did certain cultural factors peculiar to certain non-White groups.

South Africa is not a poor country, said Prof. Kuper, and he was satisfied that had it not been for the various forms of colour discrimination practised in commerce, industry, the railways and in the civil service, the problem of poverty could largely be eliminated.

However, the problems were there, and the difficulties were there. But he felt that perhaps the Indian community had not exhausted all possible avenues of fighting poverty both from its own resources and by harnessing the tremendous reservoir of goodwill he was certain existed among European industrialists and men of commerce.

The Indian community had within it a large number of voluntary organisations. Prof. Kuper felt that if all voluntary organisations got together and made a concerted effort to fight poverty, something worthwhile could be achieved.

At a later date, Prof. Kuper addressed a meeting of the Working Committee of the Friends of the Sick Association at which it was decided to convene a conference of the larger voluntary organisations. Represented at last Saturday's meeting were: The Natal Council for Indian Child Welfare, the Natal Indian Blind Society, the Friends of the Sick Association' the Moslem Orphanage, the Aryan Benevolent Home, the Natal Indian Teachers' Society, the Durban Indian Child Welfare Society, the Durban Indian Benevolent Society, Social Services of South Africa and the Department of Social Welfare.

A committee was set up consisting of two delegates from each organisation, with Prof. Leo Kuper as chairman and Mr. C. M. Bassa as secretary.

R. VITHAL

Bookkeeping, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 12 Barklys Arcade,
38 Market Street,
Cor Diagonal & Market Sts.
Johannesburg. 'Phone 33-1654

Phone 835-6786 P. O. Box 1549.

MASTER BROS.
(PTY) LTD.
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

THE QUEENSLAND INSURANCE COMPANY LIMITED.

(INCORPORATED IN 1886 IN NEW SOUTH WALES)

TRANSACTS ALL CLASSES OF INSURANCE

Fire – Marine – Accident

Consult:

MISS TEHMI SORABJEE RUSTOMJEE

SPECIAL INDIAN REPRESENTATIVE.

106 MANSFIELD ROAD, - - - DURBAN.

P. O. Box 476. - - TELEPHONES 47453 & 47888.

B·I

Sailings Between East African Ports Karachi And Bombay

S. S. Karanja due 30th April. Sails 5th May

PASSAGE FARE TO KARACHI OR BOMBAY

First Class	single	without	food	£92—0—0
Second "	"	"	"	£60—15—0
Third "	"	"	"	£31—10—0

	Ordinary	Special
Non-Vegetarian	£4—13—0	£10—18—0
Vegetarian	£4—4—0	£9—15—0

For further particulars apply to—

Shaik Himed & Sons (Pty.,) Ltd.

390 Pine Street, — Durban.

Telephone 20432, Tel. Add. "KARAMAT."

Just Arrived

Famous Religious Gujerati Books

Maha Bharat	2	5	0
Thulese Krit Ramayana 2 Vol	3	10	0
Valimik Ramayana 2 Vol.	4	10	0
Gita in Gujerati Explained		5	6
Gita Pach Ratana Bashan		10	6
Manikanata		19	6
New Cooking Book Paak Vigan Over 500 Pages, fully Illustrated	1	12	6
Ambina Jigar, 2 Volume	1	8	6
Dampate na Vivaka Sexual Book	1	5	0
Dampate na Sooks, Sexual Book	1	5	0
Dampate na Bashan, Sexual Book	1	5	0
Koak Sastra	1	12	6
Chandi Paat		5	6
Vivash Vani	1	5	6
Bagath Jalarun, na Khatta	2	15	0
Jalarun na Amar Path Khatta	1	7	6

Gujerati Teacher, Gujerati Letter Writer 10/6 each

Daily Prayer Book, Sal Suwar, Adika, Maasba Khatta. Parsothan Mass na Khatta, Shri Sataya Narian Khatta, Jalaram Bapu Khatta Arthie Sangru, and many other Song Books at 2/6 each.

ALL ABOVE ARE NOW ON FOR SALE.

D. ROOPANAND BROS.

PUBLISHERS AND BOOKSELLERS

Phone 20707. — P.O. Box 2524.

85 VICTORIA STREET, DURBAN.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Premier Nehru To Meet Dalai Lama

Mussoorie (North India), Wednesday.

GOVERNMENT preparations for the stay in exile here of Tibet's Dalai Lama are almost complete — Six days before he is due to move into a 15-room luxury bungalow placed at his disposal by a cotton millionaire.

The two-storey wooden bungalow belonging to the Indian magnate, Mr. G. D. Birla, lies in large grounds, ensuring seclusion. One important point of protocol has been fixed—the Dalai's apartments must be on the upper floor since nobody may be above the 23-year-old God-King.

From his windows the young ruler will look across pine-clad hills northwards to the giant Himalayan peaks separating him from his own country, 100 miles away. The other 80 members of his party will stay in a cluster of nearby bungalows.

It is in the seclusion of this Himalayan retreat in the State of Uttar Pradesh that the Prime Minister, Mr. Nehru, will meet the 23-year-old Dalai Lama on April 24 for important talks on the Tibetan situation and on the Dalai Lama's future.

From the railway station on Dehra Dun where the Dalai Lama and his party are due to arrive on the morning of April 21, the party will motor up the 22 miles to Mussoorie by road. Sapa.Reuter.

Non-Whites See Colour Film

(From Our Own Correspondent)

LEWIS SOWDEN'S highly controversial play, "*Kimberley Train*" produced by Cecil Williams, was presented to an almost entirely non-White audience at the Bolton Hall on Thursday.

Having played to packed White audiences in Cape Town and Johannesburg, this play was brought to the luxurious Alhambra, in Durban, to which Whites Only are admitted. The reaction of White audiences was so disappointing, that the theatre critic and a columnist of the "Daily News" went out of their way to castigate the apparent apathy of Durban Europeans to good theatre.

Played by a professional cast, "Kimberley Train" is about a near-White Coloured girl who is trained from childhood to pass of as White. She is accepted as such, and has free access to all amenities marked "Europeans Only." She does not, however, turn against her parents or her dark-skinned relatives, but pretends at one stage not to know her brother while other Europeans are present.

The game is given up one of her relatives, and she suffers the fact of a play-White who is found out. Well acted and superbly presented, the play is a powerful commentary upon an aspect of the South African way of life.

"Africa Day" In Johannesburg

POLICE were standing by in strength around Johannesburg African townships as "Africa Day" dawned on Wednesday morning. But no incidents were reported and on the Rand the day appeared to be passing off as quietly as any other working day.

"Africa Freedom Day" was celebrated by territories all over the continent in response to a call from last year's Accra conference to mark "the new era of freedom which has begun.

In Johannesburg, "Africa" lapel badges worn by Africans and some activity by the African National Congress were the only apparent signs of the local celebrations.

Small groups of Africans gathered outside the ANC headquarters in Ferreirastown, which sported a big banner in Congress colours of gold, green and black.

A few buildings in the area carried smaller flags. Next door men were working swiftly on the decorated float—showing a large green map of Africa with a super-imposed black giant—which was to parade later through the city streets and the townships.

Plans for the rest of the day included a lunch-hour placard demonstration at the City Hall and several rallies and bonfires in the evening.

The Congress reported that one of its officials at Pimville had been arrested on Wednesday morning while handing out "Africa Week" pamphlets.

The pamphlet states, "Give way, Dr. Verwoerd, Africa wants Freedom, not Passes, not Group Areas, not low wages, not high taxes, not Bantustans."

Qualify quickly for a £2000 a year career, by home study. Write today for the free book "The Direct Way to Success" in Accountancy, Secretaryship, Costing, Banking, Municipal Services, Building Societies, B. Com., Degree, through the School of Accountancy, backed by 50 years successful educational service. Write to The School of Accountancy, P.O. Box 4592 (Z) Johannesburg; and at 8th Floor, Mansion House, 12 Field Street, P.O. Box 1865, Durban, Phone 2-4068.

Shop For Sale

Shop for sale with Big Windows in the corner of Market and Kort Streets with good business.

For further particulars consult:

P. CHAGAN,
49 Market St. Phone 33-8351
P.O. Box 8547. J.H.Burg.

Gramophone Records

MADE IN INDIA — AT HALF PRICE

4/6 EACH OR TWO FOR 8/3

Selected single numbers available from latest films.

Also Urdu Quawalis; Hindi: Religious, Ramayan, Arthi, Bhajan and Drama Sets.

Latest Gujerati Records: Only at 3/- each or two for 5/-

Available in Bhajan, Arthi, Garba and Comic Numbers.

MAIL ORDERS ACCEPTED —FREE PACKING SELLING FAST.

Write for detail specification, gladly suppplied on application.

NATIONAL RECORDS

18 Ajmeri Arcade, off Grey Street,
DURBAN. — Phone: 25628.

Latest Wholesale Prices
AGARBATTI

EX-INDIA:
No. 444 at 8/9; Chameli 10/9 oz.; Vasanti 4 tola 40/-; 2 tolas 16/6; 1 tola 8/9, Soogandh Rani at 4/9; Night Queen 4/9 oz.; Krishna Darbar at 4/9 oz.

EX-PAKISTAN:
No. 444 at 6/6; Jahangir at 15/6; No. 10 at 15/6; Rose at 20/-; Mysore 4 tola 30/- 3 tola 20/- oz., Darbar at 30/-; Gateway tola at 84/- 3tola 44/- oz.

CARONBOARDS

Genuine India made of the highest quality, well polished with rubber cushion or without at £6—10—0 each. Complete with Rules.

HOOSEN SONS

116 Queen St., (P.O. Box 2168), Durban

Cable & Tel. Add. HARGVAN. Phone 29368

P. Hargovan & Co. (Pty.) Ltd.

Earthenware Pickle Jars 3 Gallons 12/6 each F.O.R. Durban
Fresh First Grade Green Ginger 1/2 per lb. " "
Fresh First Grade Garlic 2/- " " "
Cash with order only.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

Latest Gramophone Records Arrived

Mother India	6 Records	49/6
Pyasa	5 "	41/3
Dekh Kabira Roya	4 "	33/-
Abhiman	3 "	24/9
Janam-Janam Ki-Fere	5 "	41/3
Johny Walker	3 "	24/9
Ayodyapati	5 "	41/3
INDIA PRESS RECORDS		
Tulsidas	5 Records	50/-
Pehli Jhalak	6 "	60/-
Halaku	4 "	40/-
Bahaar	2 "	20/-
Sarwan Kumar (Drama)	2 "	20/-
Loose Numbers Babul Barsat and Badal		30/-

—o—

Packing, Postage and C.O.D. charges 7/6 Extra

Obtainable at Our Only Address :

BHARAT MUSIC SALOON AND BOOKSELLERS,

286 Grey Street,
DURBAN.

Newly Arrived 'Jaico' Books

Panch Tantra	6	0
He Who Rides A Tiger	4	0
The Vision Of India	4	
Droll Stories	4	0
Among The Great	4	0
Light Of Asia	4	0
The National Culture Of India	4	0
Illustrated Technical Dictionary	7	6
The Wisdom Of India	7	6
The Wisdom Of China	7	6
Godan	6	0
Jataka Tales	6	0
Prophets And Saints	5	0
Make The Most Of Yourself	5	0
A Digit of Moon and The Draught of the Blue	2	6
The Substance Of A Dream	2	6
The Art Of Living	2	6
Tears And Laughter	2	6
Creatures Of Destiny	2	6
Rubaiyat Of Omar Khayyam	2	6
The Song Celestial	2	6

(Postage 6d. Extra)

Obtainable from:

'Indian Opinion' P. Bag., Durban, Natal.

Newly Arrived 'Jaico' Books

KASHMIR PRINCESS	25 s.
One Thousand Nights On A Bed Of Stones	4 s.
The Unmarried Widow	4 s.
The Spell Of Aphrodite	4 s.
Some Inner Fury	4 s.
Stories From Bengal	4 s.
Chitralekha	4 s.
The Ten Princess	4 s.
War And Peace	4 s.
The Living Thoughts Of Voltaire	4 s.
The Living Thoughts Of Karl Marks	4 s.
The Living Thoughts Of Confucius	4 s.
Somdeva's Katha Sarit sagara	4 s.
Tales From Kalidasa	4 s.
The Whirlwind	4 s.
The Voice Of God And Other Stories	4 s.
Kadambari	4 s.
Keeping Fit	4 s.
The Miracle Of Milk	4 s.
Siddhartha, Man Of Peace	4 s.
Goutama, The Buddha	4 s.
Nectar In Sieve	4 s.
Somadeva's Vetala Panchavinsati	4 s.

(Postage 6d. Extra)

Obtainable From:

**INDIAN OPINION,
P.Bag, Durban.**

Books For Sale

Sixty Years After (Natesan)	1	0
Selected Letters of Gandhiji	1	6
Public Finance	2	0
Eminent Americans	7	6
Bapoo's Letters To Ashram Sisters —By Kaka Kalelkar	2	6
Gandhi Techniques in the Modern World —By Pyarelal	1	6
Gandhi's Challenge To Christianity—S. K. George	2	6
Why Prohibition—J. C. Kumarappa	1	0
My Dear Child—Gandhiji	3	9
My Religion—Gandhiji	5	0
Story Of The Bible—S. K. George	8	6
Hindu Dharma	10	6
Key to Health—Gandhi	1	6
At the Feet of Bapu—Chandwala	8	6
A Preparation For Science—R. B. Gregg	2	6
Bapu My Mother—Manubehn	1	6
Nature Cure	2	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Gleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0

Obtainable From:

"Indian Opinion" P. Bag, Durban, Natal.

Printed and published by Mrs. Sushila Gandhi at the International Printing Press (Phoenix), Private Bag, Durban, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

No. 15—Vol.-LVII.
FRIDAY,
17TH APRIL, 1959
Registered at the G.P.O. as a Newspaper
Price 4d.

INDIAN OPINION
ઇન્ડિયન
ઓપિનિયન
મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.
ભૂતપૂર્વ તંત્રી સ્વ. મણીલાલ ગાંધી

SOUTH AFRICAN LIBRARY 1 APR 1959 CAPE TOWN KAAPSE

માનવી એના જન્મની સાથે જ કરજદાર બને છે. ઋણમાંથી મુક્તિ મેળવવા માટે પુત્ર કે પુત્રી, માતા કે પિતા, વિગેરની ફરજો તે અદા કરવાની છે જ, પણ સમાજનું ઋણ એ ભૂલી શકે નહિ. જો નાગરિક તરીકેની ફરજ ચુકે બાકીની ફરજો સ્નેહ અથવા તે સ્વાર્થમાં ખપે.—શ્રી.

પુસ્તક ૫૭ મું—અંક ૧૫ તા. ૧૭ એપ્રીલ, ૧૯૫૯. છુટક નકલ પે. ૪

આઠ વિદ્યાપીઠના વિદ્યાર્થીઓ ઇલાયદાપણાને નહી સ્વીકારે

તા. ૧૩–૪–૫૯ (સાપા)

આઠ યુનિવર્સીટીના વિદ્યાર્થીઓએ જાહેર કર્યું છે કે યુનિવર્સીટીમાં ઇલાયદાપણું તેઓ સ્વીકારશે નહીં જો કે આ બીલ બીજા વાચનમાંથી પસાર થઇ ગયું છે.

વિદ્યાર્થીઓની સંસ્થા એ આ અઠવાડીયાની આખરીમાં પોતાની પરીષદ કેપમાં ભરી હતી અને તેમાં આ નિર્ણય લેવાયો હતો. આ પરીષદમાં વિટવોટર્સરેન્ડ, કેપ, નાટાલ, (મેરીટઝબર્ગ અને ડરબનના નોન-યુરોપીયન વિભાગ) રોડસ અને ફોર્ટ હેર, તથા કેથોલીક યુનીવર્સીટીઓના પ્રતિનિધિઓએ ભાગ લીધો હતો.

નિવેદન

પરીષદમાં બહુમતે નિચેનું નિવેદન જાહેર કરાયું હતું કે,

"આ પરીષદ યુનીવર્સીટીમાં ઇલાયદાપણાનું અને ફોર્ટ હેર ટ્રાંસફર બીલ નહી સ્વીકારે. જો કે તે ધારાસભાના બીજા વાંચન માંથી પસાર થઈ ગયું છે તેમ છતાં એનો અમે વિરોધ કરીએ છીએ. અમે સરકારને વિનવીએ છીએ કે, ૧૫૦૫૦ વિદ્યાર્થીઓના અવાજને તે સાંભળે. આ કારણે અમે નકકી કર્યું છે કે એક પ્રતિનિધિ મંડળ પ્રધાન પાસે મોકલવું અને તે અમારી માંગણીઓ તેમને જણાવે.

પરિષદ આ બીલને નથી સ્વીકારતી કારણ તે વિદ્યાર્થીની આઝાદી પર તરાપ મારે છે અને રંગનોભેદ શિક્ષણ ક્ષેત્રમાં લાવે છે.

પરીષદ માને છે કે આ બીલ સાવ અર્થ વગરનું છે કારણ બીજા દેશોમાં વિદ્યાર્થીઓ જે ભણે છે તેઓ ત્યાં સહકારથી ભણવું પડે છે.

અમે બધા માનવ હકકામાં માનનારાઓને વિનવીએ છીએ કે તેઓ આ બીલનો વિરોધ કરે.

ટ્રાંસવાલમાં મળેલી પેન—આફ્રિકન કોંગ્રેસની પરીષદના પુર્ણ હેવાલ માટે અમારો આવતો અંક જોજો.—તંત્રી.

ઇદ મુબારક

અમારા મુસ્લીમ શુભેચ્છકો એ પવિત્ર રમઝાન માસના ઉપવાસો પૂર્ણ કરી ગયા. શુક્રવારે ઇદનો પવિત્ર તહેવાર આનંદ અને ખુદાના આભાર સાથે મનાવ્યો હતો. અમે અમારા મુસ્લીમ વાંચકોને ઇદ મુબારક ઇચ્છીએ છીએ. આજના અશાંત વાતાવરણમાં વ્રતો અને પ્રાર્થના જગતને સુખ અને શાંતી તરફ લઇ જનારા થાયજ. એમની બંદગી અંધકારમાં પ્રકાશ પાથરો.

લામા હીંદમાં પ્રવેશ્યા

તા. ૧૨–૪–૫૯ (સાપા)

ટીબેટના ૨૩ વર્ષના ધર્મ ગુરૂ લામા હીમાલયની ટલેટીમાં હીંદની સરહદમાં પ્રવેશ્યા ત્યારે ૭૦૦ વસાહતીનું બોમડીલા ગામ હર્ષનાદોથી ગાજી ઉઠયુ હતું. પ્રજાએ લામાને જયઘોષણ અને નાચ ગાનથી વધાવી લીધા હતાં.

ટટ્ટુપર સ્વાર થઇ ટીબેટથી હીમાલયનો પહાડી પ્રદેશ જંગલ ને રસ્તે વટાવી તેઓ આ પ્રદેશ માં આવ્યા ત્યારે શ્રી એમ. પી. મેનન વડા પ્રધાન નહેરૂના પત્ર સાથે તેમની વાટ જોતા ઉભા હતાં. તેઓએ પત્ર તેમને આપી તેમની સાથે કેટલીક વાત ચિત ખાનગીમાં કરી હતી.

તેમને માટે એક વિમાન પાસે ના શહેરમાં રાહ જોતું હતું કે જેમાં તેઓને સીધા પાછા ન્યુદિલ્હી ગયા હતાં.

સીલોનમાં ચિનના એલચી સીનેમાં જોતા હતાં અને જયારે બ્રીટીશ ન્યુઝ ફીલ્મે ટીબેટમાંના ચીનના હુમલા સામે હીંદે જે જાહેર દેખાવો કર્યા હતાં તે બતાવ્યા ત્યારે તેઓ ઉઠીને ચાલ્યા ગયા હતાં. શ્રી નહેરૂ લામાને મળવા ગયાના છેલ્લા સમાચાર છે.

હું પેન—આફ્રિકાનીસ્ટ નથી

લીબરલ પક્ષના ઉપ-પ્રમુખ જોર્ડોન ન્યુબાને પેન—આફ્રિકાનીસ્ટ પરિષદમાં ભાગ લીધો હતો તે વિશે છાપા જોગુ નીવેદન તેઓએ બહાર પાડયું છે. તે નિવેદનમાં તેઓ જણાવે છે કે;

"એક અગ્રગણ્ય લીબરલ તરીકે મેં આફ્રિકાનીસ્ટ પરીષદમાં ભાગ લીધો તે વિશે ઘણા ગુંચવાડામાં પડયા છે. મેં આફ્રિકાનીસ્ટ અને બીન-જાતીય લોકશાસનની વિચારશ્રેણીમાં કાંઇ ફરક ન જોયો. તેમજ આફ્રિકાનીસ્ટ પક્ષ રંગભેદનો પ્રશ્ન ઉકેલવા હિંસાનો આસરો નથી લેવા ઇચ્છતો.

"એમ કહેવાય છે કે પેન—આફ્રિકાનીસ્ટ બીન-આફ્રીકનોને સંસ્થાના સભ્ય થતા રોકે છે. એ બીના કોંગ્રેસ પક્ષને પણ લાગુ પડે છે, અને તેનો કોઇ વિરોધ નથી કરતું.

"આમ છતાં મને મારી ફરજ જણાઇ કે, જો એક જુથ રંગભેદનો સવાલ ઉકેલવા એક નવી સંસ્થા ઉભી કરે છે એને સાચે રસ્તે દોરવવી. આ કારણે મેં એમાં ભાગ લીધો હતો. હું જો કે એ સંસ્થાનો સભ્ય નથી. પણ મને આમંત્રણ મળ્યુ હતું. મેં જાહેર પરીષદમાં ભાગ લીધો હતો અને પછી તેઓની ખાનગી મસલતમાં પણ ભાગ લીધો હતો. જો કે તેમ કરતાં મને ગંભીર વિચારમાં મુકી દીધો હતો ખરો. પણ છતાં એક આફ્રિકન તરીકે મને મારી ફરજ તેઓને સત્ય માર્ગે દોરવાની સલાહ આપવાની જણાઇ.

"હું લીબરલ વિચાર ધરાવનારાઓને અરજ કરૂં છું કે તેઓ આફ્રિકાનીસ્ટ ચળવળને શંકાની નજરે ન જોય. તેઓને આપણે સમજતાં થઇએ કદાચ તે આ દેશમાં શાંતી અને સુખ આણશે."

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૧૭ એપ્રીલ, ૧૯૫૯.

સાબ્રા પરીષદનું નિરાશા ભર્યું પરીણામ

સાબ્રા પરીષદમાં આપણા વડા પ્રધાન ફરવુઅર્ડ સામે ઘણા બખાળાઓ કાઢવામાં આવ્યા હતાં. પણ તેના કાર્યનું તારણ કાઢતા એમ દેખાય છે કે અંતમાં તો તેને ફરવુઅર્ડને સાથ અને ટેકો આપ્યો છે. આ બતાવે છે કે સાબ્રાના સુત્રધારો હજી ફરવુઅર્ડની સાથેજ છે અને તેમના વિચારો કોમવાદ પર રચાયેલા છે. તે એટલે હદ સુધી કે તેઓ નથી તે વિચારને અમલમાં મુકનારનો સાથ મુકી શકતા કે નથી તેનો વિરોધ કરી શકતાં. આથી સાબ્રા પરીષદ બીન-ગોરાઓ માટે આશાવાદી ન નીવડી.

આમ છતાં એની બીજી બાજુ છે, પછી ભલે તે નાની હોય છતાં તે સાવ દુર્લક્ષ કરવા જેવી નથી. તે એ કે, સાબ્રામાંજ પ્રોફેસર ડ્યુપ્લસીઝ જેવા નેશનાલીસ્ટો છે અને તેનો ભય ફરવુઅર્ડને હોવાથી તેમને સાબ્રામાંથી કાઢી દુર કરવામાં આવ્યા છે. આ નાનું છતાં આશાજનક ચિન્હ છે કદાચ તે ભવિષ્યમાં ફાયદાકારક નિવડે.

ઈલાયદી કોલેજો

ડોકટર ફરવુઅર્ડનો એકવાર એક ચીજ માટે નિર્ણય થઈ ગયો હોય પછી તેને તેમાંથી પાછા ફેરવવા ઘણું મુશ્કેલ છે. તમે ભલે તેના કાર્યનો વિરોધ કરો પછી ભલે તમે સભા સરઘસો ભરી નોવાજો કરો પણ તે બધા અવાજો આપણા વડા પ્રધાનની વિચાર ઈન્દ્રીય સુધી પહોંચતાંજ નથી.

આ ઉપરાંત આપણે એ પણ યાદ રાખવાની જરૂર છે કે આપણા વડા પ્રધાનને ઇશ્વરની દોરવણી મળે છે. કારણ આપણા આ દેશનું ભાવી તેમના હાથમાં ઈશ્વરે સોપી ગોરી સંસ્કૃતીને જીવંત રાખવા તેમનો અવતાર થયો છે. ઇશ્વરે તેમને આ કાર્ય માટે નિયુકત ન કર્યા હોત તો આ દેશના કાળા માનવીઓ—જંગલીઓ—એ મહાન ગોરી સંસ્કૃતીને ભ્રષ્ટ કરી તેનો નાશ કરત. ડોકટર ફરવુઅર્ડનો આવો દાવો હમેશા હોય છે. આથી એમ લાગે છે કે કાતો તેઓ પોતાના પક્ષ ઉપર સખતાઇ કરે છે યા તેમના અનુયાયીઓ તેમનામાં અંધ શ્રદ્ધા રાખી વિશ્વાસથી તેમને અનુસરે છે.

નેશનાલીસ્ટ પક્ષની ઇલાયદાપણાની મૂર્ખાતાનું તાજામાં તાજુ નવુ ગાંડપણ ઈલાયદી કોલેજો સ્થાપવાનું છે. નેશનાલીસ્ટ સત્તાધીશોના મનમાં એમ ભરાયુ કે, કેપટાઉન અને વીટવોટર્સરેન્ડ યુનીવર્સીટીઓમાં વિદ્યાર્થીઓ માટે ઈલાયદાપણું બહુ કડક નથી તેથી પશ્ચીમની ગોરી સંસ્કૃતી ભયમાં મુકાઇ છે. આથી યુરોપીયન કલર્ડ, ઇન્ડિયન, અને આફ્રિકનો માટે જુદી જુદી યુનીવર્સીટીઓ હોવી જરૂરી છે. અને પરીણામે યુનીવર્સીટી એપાર્ટહેડ બીલ ધારા સભા એ બીજા વાંચનમાંથી પસાર કરી તેનો પાયો નાખ્યો છે.

કેળવણીના ક્ષેત્રમાં જેઓ મોખરે છે એ બધાએ આનો વિરોધ કર્યો અને દુનીયામાં આફ્રિકાની હાસી ઉડાવનારૂ ગાંડપણ ન કરવા સત્તાધીશોને જણાવ્યું. દક્ષિણ આફ્રિકામાંની બધી યુનીવર્સીટીઓ અને સંસ્થાઓના નેતાઓ—બન્ને વર્ણના—એ પોતાનો સખત વિરોધ જાહેર કર્યો છે. આમાં પ્રોફેસરો અને વિદ્યાર્થીઓનો પણ સમાવેશ થાય છે. થોડા ઘણા યુનાઇટેડ પક્ષના અને નેનાલીસ્ટ પક્ષના સભ્યોએ પણ આ પગલામાં પોતાનો અવિશ્વા જાહેર કર્યો હતો.

આ બધુ છતાં ફરવુઅર્ડની સરકારે પોતાની ક્ષીણ થતી ધારાસભામાં આ બીલને પસાર કર્યું. હવે આને પરીણામે ઇલાયદી કોલેજો ઉભી થશે અને શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં પણ સ્વતંત્રતાને સ્થા નહી રહે.

આ બીલની ચર્ચા વખતે ફરવુઅર્ડ આંખ આડા કાન કરતાં પણ બાન્ટુ શિક્ષણ મંત્રી એમ ન કરી શકયા. આ એમને એમ કહેવું પડયું કે, બીન-ગોરાઓનેજ જુદી યુનિવર્સીટીઓ જોઇએ છે. અને તેઓ આનો વિરોધ નથી કરતાં.

આ સદંતર જુઠાણું તેઓએ ધારાસભામાં કહ્યું અને તે જુઠું એ તેઓ સારી રીતે જાણે છે.

આ બધુ જોતા અમને લાગે છે કે ડાહ્યા નેશનાલીસ્ટો સમજી જશે કે ગોરી રાજશાહીના કફનમાં એક વધુ ખીલી ઠોકાયો છે.

નોંધ

ગરીબાઈ સામે લડત

ડરબનમાં ગયા શનીવારે આઠ મોટી સંસ્થાઓના પ્રતિનિધીઓ ભેગા થયા હતાં. અનેક ચર્ચા અને વિચારણા બાદ આ લોકોએ એ નિર્ણય લીધો કે નાટાલના હીંદીઓની ગરીબી સામે લડત કરવા એક સમીતી નિમાય.

નાટાલ યુનીવરસીટીના પ્રોફેસર લીઓ કુપરે આ સુચના કરી હતી અને પરિણામે ફ્રેન્ડઝ ઓફ ધી સીક એસોસીએશને આ સભા યોજી હતી. પ્રો. કુપરે હીંદી કોમમાં જે ગરીબી પ્રવર્તી રહી છે તેનો આંકડા સાથે ખ્યાલ આપ્યો હતો. આ દેશમાં હીંદી આફ્રિકન કે બીજી કોમમાં ગરીબી છે તેનું કારણ કુપરે રાજનીતી જણાવ્યું હતુ. દેશના કાયદાઓને લીધે સારી નોકરીઓ ફકત ગોરાઓ માટેજ રાખવામાં આવે છે. જ્યારે બીજી બાજુ રંગભેદ સમાજમાં અને આર્થીક ક્ષેત્રમાં હોવાથી બીન-ગોરાઓને નોકરી માટે બહુજ સંકુચીત ક્ષેત્ર છે. આર્થીક રીતે અને સમાજમાં બધા ક્ષેત્રમાં તકો ન મળે તેથી કેળવણીનું ધોરણ પણ ઘણુ નીચું છે. અને તે એક કારણ પણ ગરીબી માટે તેઓએ જણાવ્યું હતું.

દક્ષિણ આફ્રિકા ગરીબ દેશ નથી, અને પ્રોફેસર કુપરે કહ્યું કે એમને ખાત્રી છે કે જો વેપાર ઉદ્યોગ, અને બીજા બધા ક્ષેત્રોમાં રંગભેદ ન હોય, તો આ દેશમાં ગરીબાઇનો સવાલ જ ન હોય.

તેમ છતાં આજે ગરીબાઈનો સવાલ મોટો અને ગુંચવણ ભરેલો છે. એમનું કહેવું હતું કે હીંદી કોમ પોતેજ પોતાની ગરીબાઇની સામે લડવા માટે શકતી શાળી છે. સાથે સાથે એમ પણ ખાત્રી આપી કે, ઘણા ગોરા વેપારીઓ પણ આ ગરીબાઇને દુર કરવા માટે બનતી મદદ હીંદીઓને કરશે.

ગયા શનીવારની સભામાં નાટાલ ઇન્ડિયન ચાઇલ્ડ વેલફેર સોસાયટી, નાટાલ ઇન્ડિયન ટીચર્સ સોસાયટી, ડરબન ઇન્ડીયન બીનેવલન્ટ સોસાયટી, સોશીયલ સર્વીસઝ ઓફ સાઉથ આફ્રિકા, અને ડીપાર્ટમેન્ટ ઓફ સોશીયલ વેલફેર હાજર હતા.

આ સભામાં હાજર રહેલ સંસ્થાના બે પ્રતિનિધિઓની ચુંટી કમીટી સ્થાપવામાં આવી છે. આ કમીટીના પ્રમુખ પ્રોફેસર કુપર છે, તેમજ મી. સી. એમ. સેક્રેટરી છે.

રંગભેદનું પરિણામ બતાવતી ના

ગુરુવાર તા. ૧૬–૪–૫૯ના ના મોલ્ટન હોલમાં બીન ગોરાઓ માટે એક અંગ્રેજી નાટીકા જે મી. લાપીસ સોકને લખી છે એના દિગદર્શક મી. સીસલ છે તે રજુ કરવામાં આવી હતી નાટીકાનું નામ છે "ક્રિમ્બલી,

વાલી એક કલર્ડ છોકરીનું બતાવતી વહે છે. આ કલર્ડ બાળપણથી ગોરા સમાજમાં હતી અને એને ગોરી કોમમાં હોવાથી તે સમાજની બધી રે હતી. આ બાળાના બધા બીન-ગોરા મળતા જો કે, બીન-ગોરા સગાઓ સાથે હ

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

વાનો સંબંધ રાખતી પણ એક વાર ગોરા સમૂહમાં એનો બીન-ગોરો ભાઇ મળ્યો ત્યારે તે બાળાએ સાવ અનજાણ પણ બતાવ્યું. આથી દ્વેષના ઝેરે તે બાળાને ઉઘાડી પાડવામાં આવી કે તે ગોરી નથી પણ બીન-ગોરી છે. આ પછી રંગભેદને કારણે તે બાળાના જીવનમાં જે પરીવર્તન થાય છે તે આપણા આ દેશના જીવનને બહુ બંધ બેસતું આવે છે અને રંગભેદના ખરાબ પરીણામો તે ખુલ્લા કરે છે.

"આફ્રિકા ડે"ની ઉજવણી

સમસ્ત આફ્રિકા ખંડમાં તા. ૨૫-૪-૫૯થી આફ્રિકા વીક ઉજવાઇ રહ્યું છે. ૨૫મીના આફ્રિકા ખંડમાં બધે જ સભા સરઘસો કરવામાં આવ્યા હતાં. ડરબનમાં ગ્રીંધી હોલ લીન સ્ટ્રીટ પર સભા ભરાઇ હતી અને આઝાદી માટે ભાષણો થયા હતાં.

જોહાનીસબર્ગમાં આફ્રિકન ટાઉન શીપ ફરતે પોલીસો ગોઠવાયા હતાં પણ બહુ શાંતીથી "આફ્રિકા ડે" ઉજવાયો હતો. કેટલાક મકાનો પર નાનો વાવટો ફરકતો જોવામાં આવ્યો હતો. એક મોટો લીલો આફ્રિકાનો નકશો દોરવામાં આવ્યો હતો અને એમાં કાળો રાક્ષસ બતાવાયો હતો. જેને શહેરમાં ફેરવવામાં આવ્યો હતો. કોંગ્રેસનો એક સભ્ય જ્યારે "આફ્રિકા ડે"ના કાર્યક્રમ વાળુ ફરફરીયુ રસ્તામાં બધાને આપતો હતો ત્યારે તેને પકડવામાં આવ્યાનું સાપા રોપટર જણાવે છે.

ફરફરીયામાં હતું કે, "અમને આપો ડા. ફરવુઅર્ડ! આફ્રિકાને આઝાદી જોઇએ છીએ. પાસીસ નથી જોઇતા, ગ્રુપ એરીયા નથી જોઇતું, નીચા પગારો નથી જોઇતા, અને નથી જોઇતા બહુ ભારે કરો. તેમજ અમારે નથી જોઇતું બાન્ટુ સ્થાન."

"આફ્રિકા ડે"ને સંદેશો મોકલતા ચીનના યુથ ફેડરેશને સાઉથ અને ઇસ્ટ આફ્રિકાને તેની આઝાદીની ચળવળને પોતાનો હાર્દીક ટેકો પાઠવ્યો છે. બીજો સંદેશો ચીનના-વિદ્યાર્થીઓની સંસ્થા તરફથી છે તે જણાવે છે કે "તમે આઝાદી તુરતમાં જ મેળવવા સદ્‌ભાગી થાવ."

ઓલ ચાઇના યુથ ફેડરેશને ઓલ આફ્રિકન કોનફરન્સને સંદેશો મોકલી જણાવ્યું છે કે "અમે ચીનના યુવકો હમેશા આફ્રિકાની પ્રજાના પ્રમાણીક ખરા મીત્રો રહીશું અને તમારી આઝાદીની ચળવળમાં અમારો પુર્ણ સહકાર છે."

ઇસ્ટ આફ્રિકાનો પત્ર

(અમારા ખાસ ખબરપત્રી તરફથી)

૧૦-૪-૧૯૫૯.

કેનીયાની ધારાસભાના નોમીનેટેડ અને સ્પેશ્યલી સીલેકટેડ તથા કેટલાક ચુંટાએલા ગોરા ધારાસભ્યોએ કેનીયાની નવી રાજનીતી માટે એક પોલીસી ઘડી તે અંગેનું સ્ટેટમેન્ટ બહાર પાડ્યું હતું. આ સ્ટેટમેન્ટ ઉપર ૪૨ સભ્યોની સહીઓ હતી મી. બ્લન્ડલ આ નવી પોલીસીના જનક હતા.

આ નવી પોલીસીને આગળ વધારવા જરૂર પડયે પોતે પ્રધાનપદનું રાજીનામું આપી સરકારની ઓપોઝીટ બેન્ચ પર પણ પોતે જશે એવું મંતવ્ય પણ મી. બ્લન્ડલે જાહેર કર્યું હતું. ત્યારબાદ સભ્યોએ મી. બ્લન્ડલને ખેતીવાડી ખાતાના પ્રધાન તરીકે રાજીનામું આપી ધારાસભામાં પ્રજાકીય સભ્યોના વડાનું પદ લેવા વિનંતી કરતાં મી. બ્લન્ડલે ખેતીવાડી ખાતાના પ્રધાન તરીકેનું પોતાનું રાજીનામું ગવર્નરને મોકલી આપ્યું હતું. પણ ખાતાની વ્યવસ્થા બીજાને સોંપાય ત્યાં સુધી થોડા અઠવાડીયા પ્રધાનપદે ચાલુ રહેશે.

મી. બ્લન્ડલનું એ સ્ટેટમેન્ટ કાળજી પુર્વક વાંચતાં જણાશે કે, કેનીયાને સ્વરાજના આખરી ધ્યેયે પહોંચાડવું હોય તો આવી કોઇ નવી પોલીસીની જરૂર છે. અને તેજ રીતે રંગભેદનો અંત આવી શકે. પોતાની આ નીતીને અમલમાં મુકવા પ્રધાન તરીકેનો હોદ્દો મુકી તેઓ આગેવાન થવા ઇચ્છે છે.

નિવેદન પર ટીકા

આ નીવેદન ટોમ મ્બોયાને ગમ્યું નથી. તેઓ કહે છે કે, તે દમ વિનાનું છે. કેનીયા નાટેની આ નવી પોલીસી અંગે આફ્રિકન ઇલેકટેડ મેમ્બરો જણાવે છે કે એ નીવેદન મોટા મોટાં વાકયોના પોકળ આડંબરથી ભરેલું છે અને કેનીયાના જટીલ પ્રશ્નોનો કોઇ જ જાતનો ચોકકસ ઉકેલ તે દર્શાવતું નથી.

નવું બંધારણ

કેનીયાના ખોખડ બંધારણની બાબતમાં જે પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થયો છે, તેથી કેનીયાનું રાજદ્વારી વાતાવરણ ડહોળાઇ ગયું છે. આફ્રીકન અને હિંદી ધારાસભ્યોએ આ બંધારણ અંગે વધુ તપાસ અને ચર્ચા કરવા માટે રાઉન્ડ ટેબલ કોનફરન્સની માગણી કરી ધારાસભાનો ત્યાગ કર્યો હતો અને આ બાબતમાં સંસ્થાન મંત્રી મી. લેનોકસ બોઇડને મળવા માટે મીશ્ર જાતિ ડેલીગેશન લંડન મોકલવા નકકી કર્યું છે.

વિવિધ વર્તમાન

યુનીવરસીટીમાં ઇલાયદાપણા સામે વિરોધ

નાટાલ યુનીવર્સીટીના પ્રોફેસરો અને વિદ્યાર્થીઓનું એક સરઘસ શહેરના મધ્ય ભાગમાંથી શનીવાર તા. ૧૧મીની સવારના પસાર થયું હતું. આમાં ૪૦૦ યુરોપીયનો અને ૧૦૦ નોન-યુરોપીયનોએ ભાગ લીધો હતો. કેટલાક બેનરો મોટે અક્ષરે લખેલા હતાં કે જેમાં લખ્યું હતું કે; "યુનીવર્સીટીમાં ઇલાયદાપણું એ ભોકશાસન વાદથી વિરૂદ્ધ છે." "અન્યાયી છે" અને "અવ્યવહારૂ છે" આ સરઘસ લગભગ ૧।।-૨ કલાક મૌનપણે સમસ્ત વેસ્ટ સ્ટ્રીટમાં ફર્યું હતું.

યુનીવર્સીટીમાં ઇલાયદાપણાના વિરોધમાં ઉપલા વિરોધ તરીકે વિટવોટર્સરેન્ડ યુનીવર્સીટી એક દીવસ માટે બંધ રહેશે. બીલ બીજા વાંચનમાંથી પસાર થઇ ગયું છે.

કાજી-પથ્થરનો વિરોધ

ગૃહપ્રધાનને મળવા ગએલા ઓરગનાઇઝેશનના પ્રતિનિધિઓ હીંદી કોમનું પ્રતિનિધીત્વ નથી ધરાવતાં એમ નાટાલ ઇન્ડિયન કોંગ્રેસે સખત શબ્દોમાં જાહેર નિવેદન કરી જણાવ્યું છે. વધુમાં તે જણાવે છે કેઃ

"અમે હીંદી કોમ તરફથી જણાવી એ છીએ કે ગમે તેવા ઇલાયદાપણા સામે અમારો સખત વિરોધ છે. આથી આ કાયદાને કેમ અને કેવી રીતે લાગુ પાડવાનો સવાલ રહેતો જ નથી. થોડા ઘણા વેપારીઓ સરકાર પાસે ભીખનો ટુકડો માંગવા ગયા હોય એવું ચિત્ર ઓરગનાઇઝેશને કર્યું છે. અને તેથી તે કોમને બેવફા થઇ છે કેટલાક લોકો ઇતિહાસના અનુભવોથી શિખતાં નથી. અને વિનાશને નોતરે છે."

કાળાઓની નવી સંસ્થા

ગોરાઓની સત્તાનો નાશ કરવા કાળા આફ્રિકનોની એક નવી સંસ્થા ગયા અઠવાડીયામાં ટ્રાંસવાલમાં સ્થપાઇ છે. આમાં ૩૦૦ આફ્રિકનોએ ભાગ લીધો હતો. આ સંસ્થા "પેન-આફ્રિકાનીસ્ટ કોંગ્રેસ" તરીકે ઓળખાશે. આ સંસ્થાનું ધ્યેય

૧. આફ્રિકન રાષ્ટ્રીયત્વના સિદ્ધાંત પર આફ્રિકનોનું સંગઠ્ઠણ કરવું.

૨. ગોરી સત્તાનો નાશ કરી આફ્રિકનોની આઝાદી મેળવવી.

૩. આફ્રિકાનીસ્ટ લોકતંત્રની સ્થાપના કરવી.

૪. આફ્રિકનોની કેળવણી, આર્થીક અને સાંસ્કૃતીક ઉન્નતી કરવી વગેરે છે.

"આઝાદ બેઠક" હિંદીઓના શિક્ષણ માટે

હીંદની સાંસ્કૃતીક સમીતી જે મૌલાના આઝાદે સ્થાપી હતી તે સંસ્થાએ મૌલાનાની પ્રથમ વર્ષીને પ્રસંગે પરદેશમાં હીંદી ભણતર માટે જગા અનામત રાખવાનું નકકી કર્યું છે અને તેને "આઝાદ ચેર" નામ આપવામાં આવશે.

આ સંસ્થાના પ્રમુખ હુમાયુ કબીરે ન્યુ દીલ્હીમાં આ સંસ્થાની મળેલી બેઠકમાં જાહેર કર્યું હતું તે મુજબ એક જગા ઓસ્ટ્રેલીયામાં અનામત રખાઇ છે અને નજીકના ભવીષ્યમાં પુર્વ અથવા પશ્ચીમ એશીયામાં એક વધુ જગા રખાશે. વિદ્યાર્થીને ભણવા માટે સ્કોલરશીપ આ સંસ્થા આપશે.

ઘરમાં ફ્રેમ બનાવી ટંગાડવા લાયક સુકાવ્ય. "મનને બોધ" સ્વ. કીશોરલાલ મશરૂવાળા કૃત. સુંદર જાડા કાગળ પર બે રંગમાં છપાયું છે. ભાવ ફકત શી. ૧-૦ પોસ્ટેજ ૩ પેની.

આ ઓફીસેથી મળશે.

'Indian Opinion',
P. Bag, Durban.

સુકાં મરચાં

૩૩ રતલી ગુણીની શી. ૩૯-૦, ૫ ગુણી અથવા વધારે માટે શી. ૩૬-૬ ગુણીની, કુકીંગ ઓઇલ ૪ ગાલનના ટીનની શી. ૪૭-૬, બકાલા ઘી ૩૭ રતલી ટીનની શી. ૭૫-૦.

MAARMANS PTY LTD.
Box 26, Phone 128.
Brits Transvaal.

વિનિત જોડણી કોશ

(ગુજરાતી કુ ગુજરાતી ડીકશનરી.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠનો — કીંમત ૧૮/૯

મળવાનું ઠેકાણું : આ ઓફીસ

'Indian Opinion'
P. Bag, Durban, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

હેનરી એસ. એલ. પોલાક

(ડૉ. હુમર જેક)

૧૯૦૪માં મહાત્મા ગાંધી કે જેઓ તે વખતમાં એક આશાસ્પદ વકીલ હતાં તેઓ જોહાનીસબર્ગની એક શાકાહારી વીસીમાં પોતાનું ભોજન લઇ રહ્યા હતાં. તેમના પડોસના એક ટેબલ પર એક યુવક બેઠો હતો. એને પોતાનું ઓળખ પત્ર ગાંધીજી પર મોકલ્યું અને પોતે તેમને મળવા માંગે છે એમ જણાવ્યું. ૩૫ વર્ષના ગાંધીએ ૨૧ વર્ષના એ યુવકને પોતાના ટેબલ પર નોતર્યો–યુવકે વાતચીતની શરૂઆત કરતાં જણાવ્યું કે હું "ક્રીટીક"નો ઉપતંત્રી છું. મેં તમારો પ્લેગ વિશે લખેલો લેખ વાંચ્યો અને તમને મળવાનું મને મન થયું. તમને મળી શકયો તેથી મને ઘણો આનંદ થયો છે." આમ વાત ચીતની શરૂઆત થઇ. આ નવયુવક પોલાક હતાં. આ મુલાકાતનું વર્ણન કરતાં ગાંધીજી પોતાના સત્યના પ્રયોગોમાં લખે છે કે, "પોલાકે મને આકર્યો અને તેજ સાંજથી અમે જાણે જુના મિત્રો હોઇએ એમ એક બીજાને ઓળખતાં થયા. જીવનની કેટલીક વાતોમાં અમે એક બીજાને ઘણા મળતાં થતાં હતા. એ જે જાણતાં અને માનતાં તેને અમલમાં મુકવા માટે તેઓ અમુલ્ય શકતી ધરાવતાં."

થોડા સમયબાદ જ્યારે ગાંધીજીએ નાટાલ આવવા ઇચ્છું ત્યારે જોહાનીસબર્ગના સ્ટેશને તેમને વિદાય આપવા પોલાક ગયા હતાં. ટ્રેનમાં વાંચવા માટે એક રસ્કીનનું નાનુ સરખુ પુસ્તક "અન્ટુ ધીસ લાસ્ટ" નામનું જે સર્વોદયને નામે ગુજરાતીમાં પ્રસિદ્ધ થયું છે તે આપ્યું. ગાંધીજીએ એ વિશે લખ્યું છે કે "એકવાર એ પુસ્તક હાથમાં લીધા પછી પુર્ણ કર્યા વગર હું તેને મુકી ન શકયો...અને એ પુસ્તકમાં દર્શાવેલા આદર્શો મુજબ મારૂં જીવન ઘડવાનો મેં તુરતજ નિશ્ચય કર્યો"

૧૯૧૪માં ગાંધીજીએ આ ખંડ સદા ને માટે મુકયો ત્યાં સુધી, ગાંધીજી અને પોલાક ગાઢ મિત્રો અને સહકાર્યકરો રહ્યા હતા. ગાંધીજી બાર પછી હીંદ માં મુખ્યત્વે રહ્યા અને પોલાક મોટે ભાગે ઇંગ્લંડમાં રહ્યાં. તેમ છતાં ૧૯૪૮માં ગાંધીના અવસાને તેમની મૈત્રી તોડી ગાંધીજી પછી ૧૧ વર્ષે ૧૯૫૯ના ફેબ્રુઆરીમાં પોલાક ગુજરી ગયા. ૧૯૫૭માં મને પોલાકને મળવા ની તક મળી હતી. અમે પત્ર વ્યવહાર કરતાં અને એમને મને એકાદ દીવસ એમની સાથે રહેવા આમંત્રણ આપ્યું હતું. હું પોલાકને એક કલબમાં મળ્યો હતો અને એને પોતાના અતિથી તરીકે મને એ કલબમાં ચા પીવા કહ્યું.

ચાહ પીતા પીતા પોલાકે કહ્યું કે, ૧૯૦૯માં ગાંધીજીએ એમને હીંદ મોકલ્યા ત્યારે તેઓ પ્રથમવાર જવાહર લાલ અને મોતીલાલ નહેરૂને મળ્યા હતાં. તેઓ ત્યાર પછી એક બે વાર નહેરૂને મળ્યા હતા. અને રાજેન્દ્રપ્રસાદ ને પણ મળ્યા હતા.

સાઉથ આફ્રિકામાં ગાંધીજીને મળ્યા તે વિશે તેઓએ મને જણાવ્યું કે, તેમના કાકા જે આફ્રીકામાં કેમીકલ બીઝનેસ કરતાં હતા તેમની સાથે તેઓ આફ્રિકા ગયા હતાં. પણ તેમને પત્રકારીત્વમાં રસ હતો તેથી તેઓ ટ્રાંસવાલમાં "ક્રીટીક" છાપામાં જોડાયા. પાછળથી તેઓ ગાંધીજી સાથે જોડાયા અને કાયદાનો અભ્યાસ કર્યો.

હોટેલમાંથી અમે ચાર વાગે તેમને ત્યાં જવાની ટ્રેન લેવા સ્ટેશને ગયા. સ્ટેશને જતાં લંડનના હાય કમીશનરની ઓફીસેથી પ્રસિદ્ધ થતું અઠવાડીક તેઓએ મને બતાવ્યું અને કહ્યું કે, હીંદી વિદ્યાર્થીઓના YMCA ના તેઓ એક સભ્ય છે જો કે, તેઓ ખ્રિસ્તી નહોતા. અને યહુદી ધર્મમાં શ્રદ્ધા ધરાવતાં. ગાંધીજી, હીંદ, આફ્રિકા અને બીજા અનેક વિષયો પર અમે બોલતા રહ્યાં.

ઘેર પહોંચ્યા ત્યારે તેમના પત્ની મીલી મેડમ પોલાકે અમને આવકાર્યો. મેં ત્યાં શાકાહારી ભોજન લીધુ. પોલાકે કહ્યું હું ૧૯૦૪થી શાકાહારી છું. મીસીસ પોલાકે પણ ગાંધીજી સાથના પોતાના અનુભવો ની ઘણી વાતો કરી. એમને કહ્યું કે પોલક જ્યારે ઇંગ્લંડમાં હતાં ત્યારે અમારી સગાઇ થઇ હતી. પોલાકના પીતા તેમના લગ્નને મુલત્વી રાખવા ઇચ્છતાં હતાં કારણ આફ્રિકામાં પોલાકનું જીવન હજી સ્થીર નહોતું થયું. પોલાક પોતે પરણવા બહુ ઉત્સુક નહોતા કારણ આર્થીક સ્થીતી તેમની સારી નહોતી. ગાંધીજીએ પોલાકને કહ્યું કે "જ્યાં હૃદયનું જોડાણ થયું છે ત્યાં આર્થીક અસ્થીરતાને કારણે પરણવાનું મુલત્વી રાખવું ઠીક નથી. જો ગરીબી એ પરણવા માટે આડખીલી રૂપ હોય તો ગરીબો તો કયારેય પરણી ન શકે." પોલાકને આ વાત ગળે ઉતરી અને તેઓએ ગાંધીજીને કહ્યું કે મારા પીતા ને અને મીલીને કાગળ લખો. મીસીસ પોલાકે કહ્યું ગાંધીજીએ મને લખ્યું હતું કે, "તારો ભાવી પતી તો અમારા કુટુંબનો એક સભ્ય છે અને તને અમારા કુટુંબમાં હાર્દીક આવકાર મળશે" ૧૯૦૫માં હું સાઉથ આફ્રિકા ગઇ અને જોહાનીસબર્ગ પહોંચી અને ગાંધીજી અને પોલાકને મળી

લગન વીધીમાં ઘણી અડચણો ઉભી થઇ. પોલાક ગાંધીજી સાથે રહેતાં હતાં તેથી તેઓ હીંદી છે એમ માનવા માં આવ્યું અને તે વખતે પણ હીંદી અને યુરોપીયનો વચ્ચે લગન કરી શકતા નહી. ગાંધીજીએ સત્તાધીશોને ખાતરી આપી કે બન્ને જણા ગોરા છે ત્યારે પરવાનો મળ્યો. ગાંધીજી અણુવર થયા હતાં અમારા લગન થયા. નવ પરણીત જોડુ ગાંધીજીના કુટુંબમાં પ્રવેશ્યુ અને શનીવારે સાંજે સત્કારનો મેળાવડો ગોઠવાયો. ગાંધીજી પોતે ઘરને શણગારવામાં રસ લેતા અને સુચનાઓ કરતાં આનંદથી ઘુમી રહ્યા હતાં. આ બારામાં મીસીસ પોલાકે "ગાંધી ધ મેન" નામના પોતાના લખેલા પુસ્તકમાં સુંદર વર્ણન કર્યુ છે. જે ૧૯૩૧માં પ્રસિદ્ધ થયું છે.

પોલાકે ગાંધીજીને આપેલ રસ્કીનનું પુસ્તક હાલમાં ન્યુ દીલ્હીમાં ગાંધીજીના મ્યુઝીયમમાં છે. જોહાનીસબર્ગમાં પઠાણે જ્યારે ગાંધીજીને મરણ તોલ માર માર્યો હતો ત્યારે પોલાક તેમની પડખે હતાં. ત્યારેજ પોલાકને લાગતું હતું કે ગાંધીજી અકુદરતી રીતે મરણ પામશે.

પોલાકે તેમને મળેલી આફ્રિકાની ત્રણ ભેટો બતાવી. ૧૯૧૪માં ગાંધીજીએ પોલાકને હીંદી કોમને સાચવવાનો ભાર લેવા કહ્યું હતું પણ તે મહાન જવાબદારી તેઓએ નકારી હતી. ૧૯૧૬–૧૭માં પોલાક તેમના પત્ની અને બે પુત્રો સાથે હીંદ રહ્યા હતાં. લંડનમાં તેઓ પત્રકારીત્વ સાથે કાયદાનું પણ કામ કરતાં. મલાયા, હીંદ અને સીલોન વિશે તેમને ઘણા લેખો લખ્યા છે અને પોતાના પુત્ર સાથે તેઓ કાયદાની ઓફીસમાં કામ કરતાં. હીંદની આઝાદી પછી એમનું હીંદના કેસ અંગેનું કામ ઓછું થતાં તે પેઢી હવે મંદ પડી છે. પોલાક ભૂતકાળના સ્મરણો ઘણા જ ઉત્સાહ અને આનંદથી કહી રહ્યા હતાં પણ હું થાકયો હતો મેં સુવાની રજા માંગી છતાં એમને ઉઠતાં ઉઠતાં ગાંધીજીના ત્રણ પુતળા મને બતાવ્યાં.

૧૯૩૧માં પોલાક ફરી ગાંધીજીને લંડનમાં રાઉન્ડ ટેબલ વખતે મળ્યા હતાં. તે વખતે તેઓ ઇચ્છે તેટલો ગાંધીજીનો સંપર્ક ન સાધી શકયા. ગાંધીજીના પુત્ર દેવદાસ કે જેને નાનપણે ઇંગ્લીશ શીખવ્યું હતું એમની સાથે ત્યારે તેઓ સંપર્કમાં રહ્યા હતાં. ૧૯૫૬ માં ગાંધીજીના મરણ પછી હીંદ સરકારે ગાંધીજીના લખાણો તપાસવા એમને હીંદ બોલાવ્યા હતાં અને તેઓ ગયા હતાં.

પોલાકને મેં તેમનું જીવન ચરીત્ર લખવા જણાવ્યું હતું પણ તેઓએ મને કહ્યું કે ૭૫ વર્ષની વયે એમના માં હવે બધા પત્રવ્યવહારો અને કટીંગો વિગેરે જોઇ જઇ તે લખવાની શકતી નથી રહી.

જ્યારે પોલાકના મરણના સમાચાર મેં સાંભળ્યા ત્યારે મને થયું કે ગાંધીજી સાથે જુની સંકળાયલી સાંકળ નો ફરી એક અંકોડો તુટયો. હું ઇચ્છું છું કે સાઉથ આફ્રિકા અને હીંદ સાથના પોલાકના સ્મરણો સદા જીવંત રહેશે. રંગભેદ માટે તેઓએ લડેલી લડત એક ઇંગ્લીશ વ્યકતી તરીકે સદા સાઉથ આફ્રિકાના ઇતિહાસમાં ચમકતી રહેશે. પોલાક, એન્ડ્રુઝ અને રેનોલ્ડ જેવા રંગભેદ માટે લડનારાઓ આફ્રિકાની ભુમીમાં ઘણો કાળ જીવંત રહેશે.

દુકાન વેચવાની છે

મારકેટ સ્ટ્રીટ અને કોર્ટ સ્ટ્રીટનાં ખુણામાં કોરનરની મોટા વીન્ડોની ઘણા જ મોકાની ડ્રેપરીની દુકાન વેચવાની છે. વધુ જાણ માટે નીચેના એડ્રેસે આવીને મળો, અથવા ટેલીફોન કરો, અથવા તો પત્ર વહેવાર કરો.

49 Market Street,
P. O. Box 8547,
JOHANNESBURG.
Telephone 33-8351.

માથે બાંધવાની રીબન અને વેણીઓ

મખમલ, સાટીન, ટાફેટા સીલ્કની, રીબન અનેક રંગ, ડીઝાઇન અને સાઇઝમાં મળશે, લગ્ન મંડપ અને મોટર શણગારવા માટે જથ્થાબંધ રીબનો મળી શકશે.

બચ્ચાં માટે મખમલ, અને રેસમ તથા ફેલ્ટની ટોપીઓ કીફાયત ભાવે બનાવી આપવામાં આવશે.

અંબોડે બાંધવા મખમલ, રેસમ, કોટન વિગેરેનાં ફુલોની રંગ રંગની વેણીઓ અને અનેક પ્રકારના બ્રોચર્સ મળશે.

ટેબલ પર મુકવા માટે પ્લાસ્ટીકના સુંદર ફુલો મળશે.

ઠેકાણું : માબરો હેટ્સ (પ્રો.) લી.

લેડીઝ એન્ડ ચીલ્ડ્રન્સ હેટ મેન્યુફેકચરર,

ફોન : ૮૩૫-૭૯૯૧ પહેલે માળે, બોક્સ ૫૨૫૭.

માસ્ટર મેન્સન્સ — ૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, — જોહાનીસબર્ગ.

ઉજાસની પહેલા

અમૃતલાલ નાગર

(ગયા અંકથી ચાલુ)

પ્રવેશ બીજો

ઉદ્‌ઘોષક :—બે મદોન્મત મહાસત્તાઓ એક બીજાને પરાસ્ત કરવા કમરકસી હતી. ધનમદ વ્યાપારીઓનો પ્રતિનિધી હતો વિદેશના વ્યાપારીઓ એના મહેલમાં ઉતરવા એમની દારાજ ગામના વેપારીઓ પોતાનો માલ આયાત નિકાસ કરતા. યુદ્ધના વાતાવરણમાં એક પરદેશી મોટો વેપારી આવ્યો છે. તેના સ્વાગતની ધનમદે ખુબ તઇયારીઓ કરી છે. તેમના સ્વાગત સમારંભ પછી ધનમદે કહ્યું.

ધનમદ :— પરદેશી અતીથી, અમે યથાશક્તિ આપનું આતિથ્ય કર્યું છે છતાં અમારી ત્રુટીઓનો અમને પૂર્ણ ખ્યાલ છે માટે માફ કરશો.

સુમેર :— ધનમદ શેઠ, આપનો વિનય આપના દેશનું ઉદાર આતીથ્ય એ આપના દેશની હવાને અનુકુળ જ છે. મેં તો મારા પોતાના ઘરમાં પણ આટલુ સુખ કદી અનુભવ્યું નથી. હું અનેક સભ્ય દેશોમાં ફર્યો છું. નિલ નદીની લહેરોથી સદા જે દેશનો ભીનારો પુનીત છે એ વૈભવ શાળી મિશ્ર દેસનું આતીથ્ય માની આવ્યો છું. પણ આપનો આ દેશ તો ભૂતલનું સ્વર્ગ છે.

ધનમદ :— સજ્જન! ઉત્કટ સત્ય કહી આપ આપની સભ્યતાના સુસંસ્કારનો પરિચય કરાવો છો: આપે બે મહાન દેશોની સંસ્કૃતિનો પરીચય મેળવ્યો છે. કૃપા કરી ત્યાંની વિશેષતાથી અમને પરીચીત કરો. જેથી અમારી નબળાઇઓનું અમને ભાન થાય.

સુમેર :— આપનો આ દેશ મહાન છે. અમારા નગરોમાં આ સૌદર્ય અને વૈભવ ક્યાં?

ધનમદ :— તો શું આપના દેશમાં અને મિશ્ર દેશમાં આવા નગરો નથી?

સુમેર :— નહી, અમારા નગરો આ નગરના એકાદ અંશને માંડ મળતા હશે. મિશ્રમાં પણ મેં આવું નગર નથી જોયુ. પૂજા મંદીર, રાજમહલ અને સમાધી-સ્મારકો જો કે ભવ્ય છે પણ સાધારણ માનવો તો માટીના ઘરોમાં રહે છે.

ધનમદ :— અજબ.

સુમેર :— મેં જ્યારે અહીં આવતા પહેલા દુરથી આપનો દેશ પ્રથમ વાર જોયો ત્યારે ઘડી ભર મને થયું કે શું હું પૃથ્વી મુકી સદેહે સ્વર્ગમાં તો નથી આવ્યો ને?

ધનમદ :— (હસીને) આપ ઘણા ઉદાર છો. અતીથી દેવ! આપના સ્તુતીના સુમનો હું મસ્તક પર ધારણ કરૂં છું. ઉપકાર થયો.

સુમેર :— સાચું કહું છું. ખરૂં પુછો તો આ તમારો દેશ દેવતાઓની લીલા ભુમી છે. જીવવું આપ લોકો જ જાણો છો. આવા સુંદર સ્નાન ગૃહની કલ્પના આપ લોકોજ કરી શકો છો. આપના આભુષણો, સુંદર ઝીણા કીમતી વસ્ત્રો અને સ્વાદીષ્ટ ભોજન બીજે ક્યાંય નથી. હું કેટલી પ્રસંશા કરૂં. આપની પુણ્ય નગરીના વૈભવ વિલાસના ઉપભોગ પછી. મારી બધી લાલસાઓ તૃપ્ત થઇ છે. હવે તો પરમાત્મામાં જ મન પોરવવાની લાલસા બાકી છે.

ધનમદ :— (હસીને) હજી વાર છે મીત્ર! હજી ધરતીપર સુખોનો અંત નથી આવ્યો. પરમાત્મા ફકત ભીખારીઓનો જ સર્વસ્વ છે. આપણે માટે તો સાચુ કહું તો ફકત સાંસ્કૃતિક વસ્તુ માત્ર છે. મનુષ્યને પોતાનો શ્રદ્ધાનો ભંડાર ક્યાંક સુરક્ષિક રાખવો જોઇએ... ઇશ્વર એને માટે તિજોરી છે.

સુમેર :— આમ ન કહો શેઠ. ઇશ્વર મહાન છે. યોગની આ પાવન ભુમીના નિવાસી થઇને અને દેવ દેવતાઓના વાતાવરણમાં ઉછરીને પણ આપ...

(આકાશવાણી જેવો જ્ઞાનમદનો અવાજ).

પૂજારી :— આ દેશ યોગીઓ અને મહાત્માઓની પુણ્ય ભૂમી હોવા છતાં પણ હવે ધનમદથી મદોન્મત થઇ રહ્યો છે. ધનમદની શક્તી સીમા આ લોકમાં પાપની પરાકાષ્ઠા છે. સાવધાન!

(સભામાં ખળભળાટ)

અવાજો :— આકાશ વાણી.

બીજા અવાજો :—પુજારીની ભવિષ્ય વાણી. કયાં છે પુજારી? અહી તો કોઇજ નથી દેખાતુ! અરે એ તો પરમ શક્તીના પુજારી છે એમને માટે કાંઇજ અશક્ય નથી.

સુમેર :— (ભયભીત) આ કેવી આકાશ વાણી છે શેઠ?

ધનમદ :— માર પડેલા નાગની જેમ આ અહીના જોગીડાઓના ફુફાડા છે. એનાથી બ્હીવાની કાંઇજ જરૂર નથી મીત્ર (સભાને રોફ અને આજ્ઞા ભર્યા અવાજમાં) અતીથીદેવ માટે તો આવા બનાવો નવા છે પણ તમે શા માટે કોલાહોલ મચાવી તમારી અસભ્યતાનું પ્રદર્શન કરો છો. સાવધાન થાવ. નર્તકીઓના નૃત્યોની હવે તઇયારીઓ થશે.

(નૃત્ય સંગીત શરૂ થાય છે) નૃત્યનો અંત થતા થતા ધનમદ એકદમ બ્હીકથી બુમ પાડી ઉઠે છે.

ધનમદ :—ઓ બાપરે મરી ગયો!!!

(સભામાં ભાગાભાગ બુમ બબરાટ અને મરી ગયાના પોકારો. નર્તકી નાગણ થઈ ધનમદને લપેટાઇ જાય છે.)

બીજો અવાજ :— જુઓ તો ખરા કે નાગીન પોતાની ચુડમાં ધનમદને કેવો પકડે છે. ઓ...ઓ...બા...પરે.

ત્રીજો અવાજ :— આ પૂજારીનો ચમત્કાર છે, ધનમદે તેનું અપમાન કર્યું એથી આ હાલત થઈ.

ચોથો અવાજ :— ધનમદને હવે કોઈ બચાવી નહી શકે.

(વચ્ચે વચ્ચે ધનમદનો પોકાર સંભળાય છે. બચાવો મર્યો.)

પોકારો :— જુવો પેલો નવજવાન આગળ વધી ધનમદને બચાવે છે. આ...હા...જુવો...તો...એને નાગણની ફેણ પકડી લીધી...શાબાસ... જવાન...નાગણને એને મારી નાખી. (શબ નીચે પડયું છે.)

અવાજ :— આ પુજારીની અમોઘ શક્તી છે.

ધનમદ :— (પ્રસન્નતાથી) પુજારીની આ અમોઘ શકતીનો વિનાશ કરનાર હે નવજવાન તું કોણ છે?

યુવક :— મન.

ધનમદ :— મન? અમારા બધાની રહેણી કરણી અને ભાષા સાથે ઠીક ઠીક મળતા આવવા છતાં તમે અમારા માના નથી જણાતા?

મન :— હું વિધ વિધ ભૂમીનો વાસી છું. હું બહુ અસ્થીર અને ચંચળ છું. આથી મારૂં એક સ્થાન નથી.

ધનમદ :— હે નવજવાન તારે તારૂં નિશ્ચીત સ્થાન રાખવું જોઇએ. આમ ભટકવાથી દીશા સુન્ય થતાં વાકી જશે.

મન :— (હસીને) ભટકવાનું મારૂં કામ છે. થાક શું તે હું જાણતોજ નથી.

ધનમદ :— છતાં તમારૂં એક નિશ્ચીત સ્થાન હોવું જરૂરી છે.

મન :— (વિચાર મગ્ન સ્થીતીમાં) એક વાર એક યોગીએ પણ મને એવીજ સલાહ આપી હતી.

ધનમદ :— (ધબરાઇને) કયો યોગી? પૂજારી જ્ઞાનમદ તો નહીને ભલા?

મન :— ના? યોગીએ પોતાનું નામ ઇતિહાસ કહ્યું હતું. એક દીવસ એ આ નગરની બહાર મને મળ્યા હતાં.

ધનમદ :— યોગીએ બીજુ શું કહ્યું હતું?

મન :— એમને કહ્યું મન તું તારા ભાવીનો ખ્યાલ કર તું જો ઇચ્છે તો અજય શકતીનો સ્વામી થઇ શકે છે.

ધનમદ :— (પ્રસન્નવાણીથી) યોગીએ સાચુજ કહ્યું છે નવજવાન હું પણ તારા પર ઘણો પ્રસન્ન છું અને તારી શકતી પર પ્રસન્નતા બતાવવા હું મારી એકની એક કન્યા તને પરણાવી મારી વીપુલ સંપત્તીનો તને વારસદાર કરીશ. બોલ કબુલ છે?

મન :— આવું બંધન તો ઘણું મુશ્કેલ છે.

ધનમદ :— આ પરમ બંધન છે આવા બંધનમાં બધાજ બંધાય છે. યોગી ઇતિહાસની ભવીષ્ય વાણી સાર્થક કરો મન! અને મારા પ્રસ્તાવને સ્વીકારો:

મન :— ઠીક છે સ્વીકારૂં છું.

ધનમદ :— વચન આપો છો?

મન :— હા મારૂં વચન છે.

ધનમદ :— નવજવાન ચિરંજીવ થાવ. અજય બનો. તમારા જેવો જમાઇ મેળવી હું આજે નિશ્ચીત બન્યો છું...વિદેશી અતીથી અને સભાજનો. મારા ભાવી જમાઇનું સ્વાગત કરો. નર્તકિયો નૃત્ય કરો. મારા શકતીશાળી નવજવાન જમાઇની હાજરીમાં હવે કોઇની પણ શકતી નથી કે તમારા રસમાં ભંગાણ પાડે.

(નૃત્ય સંગીત)

દાસ :— (ધીમેથી આવીને) સ્વામી એક મહત્વના અને ગુપ્ત સમાચાર લઇ આવ્યો છું.

ધનમદ :—(ધીમેથી) શું સમાચાર છે?

દાસ :— દેવી મોહમયી પોતાની દાસી સાથે જ્ઞાનમદના મઠમાં ગુપ્ત પણે ગઈ છે. પુજારી એને બંધનમાં નાખી આપનું અપમાન કરવા ઇચ્છે છે. એ બાતમી એના એક શિષ્ય પેટુને લાડુ ખવાડીને મે ગુપ્ત પણે મેળવી છે સ્વામીન!

ધનમદ :— (વ્યગ્ર અને વ્યાકુળ ભાવે) મારી પત્નીને પોતાને શરણે લઇ નગરમાં મારૂં અપમાન કરવા ઇચ્છે છે! આહ! માયાવી મોહમયી તેં મને કેવો ફસાવ્યો? ઠીક...છે...મન જરા આમ આવો...(જાય છે.)

(ચાલુ)

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રા.) લીમીટેડ

જાત જાતનાં નાયલન, રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, સ્ત્રીઓ બાળકો અને પુરૂષો માટે ઉત્તમ જાતના ઉલન જર્સી, પુલોવર, કારડીગન્સ અને બચ્ચાઓ માટે—બુટીઝ, બીબ્સ, બ્લેન્કેટસ, શોલ્સ; નેપકીન્સ વિગેરે.

દરેક જાતના માલ માટે તપાસ કરવા ભલામણ.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન : ૮૩૫-૬૭૮૬ — બોકસ ૧૫૪૯.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકીંગ, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘેર બેઠાં અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને યોર્કશાયર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 26 Barkly Arcade,
Cor. 38, Market & Diagonal St., J'BURG.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

આંબા અજાયબ, લીલી અળદ, રતાળ અને સુરણની મોસમ ચાલુ છે. આદુ પેની ૮ રતલ, લસણ શી. ૧-૩ રતલ.

પાપડ નંબર ૧ શી. ૧૦, નંબર ૨ શી. ૮ ૧૦૦.

કપુરી અને ચેવલી પાન બજાર ભાવ, પોસ્ટેજ જુદું. બારકીટ ગોલ શી. ૧૦-૬ લાંબી અને સ્કવેર બારકીટ શી. ૧૧-૬ ડઝન.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડ્રેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડ્રેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેંશાં તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગળ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP. J'BURG.

PHONE 33-4691. BOX 2526.

હીંદની મોટામાં મોટી વિમાની કમ્પની તમારી સેવામાં

—ધી—

ન્યુ ઇન્ડીયા ઇન્સ્યુરન્સ

કંપની લીમીટેડ

સાઉથ આફ્રિકાના એકજ મુખ્ય પ્રતિનિધિ

રૂસ્તમજી જાલભાઇ રૂસ્તમજી

૧૪૦ કવીન સ્ટ્રીટ,

ડરબન – નાટાલ.

સેવા અને નિર્ભયતા

માટે અમને મળો.

બધી જાતના વિમાઓ અમે ઉતારીએ છીએ.

પી. ઓ. બોક્સ ૧૬૧૦.
રેસીડેન્સ : ૧૧૧ ઇલેવન્થ એવન્યુ,
ડરબન.

ટેલીફોન્સ:
ઓફીસ : ૨૫૮૪૫
રેસીડેન્સ : ૩૬૪૧૩.

હિંદનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી) ૮-૪-૫૯.

રાજપીપળા વિભાગમાં ઉદ્યોગોની શકયતા

ત્રીજી પંચવર્ષીય યોજના ઘડવા માટે જ્યારે રાષ્ટ્રીય વિકાસ સમિતિની સભા મળવાની છે. ત્યારે મુંબઇ રાજ્યના ઔદ્યોગિક વિકાસ માટેનો "માસ્તર પ્લાન" તઇયાર થઇ રહ્યો છે. તેમાં રાજપીપળા વિભાગના પ્રદેશમાં જે જે ઉદ્યોગોની શકયતાઓ રહેલી છે તેની સમીક્ષા કરતું એક મેમોરેન્ડમ ભરૂચ જીલ્લા આદિવાસી સેવા સંઘના મંત્રી રતનસિંહ મહીડાએ મુંબઇ રાજ્યના મુખ્ય પ્રધાન શ્રી યશવંતરાય ચવ્હાણ ઉપર મોકલી આપ્યું છે.

આ મેમોરેન્ડમમાં ગોરા ગામે કે જ્યાં નર્મદા યોજના હેઠળ બંધ બંધાનાર છે ત્યાં ચુનાના પથ્થરો અને જીપ્સમ વિપુલ પ્રમાણમાં હોઇ તેમજ પાણીનો પુરતો પુરવઠો હોઇ રાજપીપળામાં સીમેન્ટ ફેકટરી શરૂ કરવા,

હરિજન સ્ત્રી મેજીસ્ટ્રેટ

કલોલની નવજીવન મિલના થ્રોસલ ખાતાના કારીગર શ્રી કાંતિભાઇ ભોજાભાઇ રાઠોડનાં પત્ની શ્રી કેશરબેન કાંતિલાલની મુંબઇ સરકારે બીજા વર્ગના માનદ્ મેજીસ્ટ્રેટ તરીકે નિમણુંક કરી છે. એક હરિજન સ્ત્રી કારીગરને આવો હોદ્દો મળે છે તેવો ગુજરાતમાં આ પહેલો પ્રસંગ છે.

ડેડીઆપાડા અથવા નાંદોદ તાલુકામાં ખાંડનું કારખાનું નાખવા, ઝઘડીઆ તાલુકાના રતનપુરમાં અકીકના પથ્થરમાંથી સુંદર નંગોનું ઉત્પાદન કરવાનું કારખાનું નાખવા, વાલીઆ મહાલમાં લાલ માટીમાંથી ચિનાઇ વાસણો માટેનું કારખાનું શરૂ કરવા, રાજપીપળામાં કાપડની મિલ કાઢવા વગેરે મોટા ઉદ્યોગો શરૂ કરવા તથા ડેડીઆપાડામાં મધમાખી ઉછેર, સ્ટ્રોબોર્ડ ફેકટરી, વાંસમાંથી કાગળ બનાવવાનું કારખાનું વગેરે નાના ઉદ્યોગો પણ શરૂ કરવા વિનંતી થઇ છે.

ગુજરાતના માસ્ટર પ્લાન અંગે જે અહેવાલો ગુજરાતી અખબારોમાં પ્રસિદ્ધ થયા છે તેમાં રાજપીપળાને વિસરી જ જવામાં આવ્યું છે જેથી આ મેમોરેન્ડમ દ્વારા સરકારનું ધ્યાન દોરવા પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે.

ભારતીય ફિલ્મોનું અત્યંત નીચું ધોરણ

રાજ્યસભામાં ગયા અઠવાડીએ તમામ પક્ષના સભ્યોએ ભારતીય ફિલ્મોના ધોરણની સખત ટીકા કરી હતી. અત્યારની ફિલ્મોથી યુવાનોના ચારિત્ર્ય પર માઠી અસર થવાનો તેમણે ભય બતાવ્યો હતો. સિનેમેટોગ્રાફ ધારામાં સુધારો કરવા માટેના માહિતી અને બ્રોડકાસ્ટીંગ ખાતાંના પ્રધાન ડો. બી. વી. કેસકરના એક ખરડા પરની ચર્ચા દરમ્યાન આ ટીકાઓ થઇ હતી. આ ખરડાનો હેતુ ફિલ્મ સેન્સર બોર્ડની અને સલાહકાર સમિતિઓની રચના કરવાની જોગવાઇને લગતો છે.

ઘણા સભ્યો ભારતમાં ફિલ્મોના પ્રકાર અને અહીં બતાવાતી વિદેશી ફિલ્મો અંગે સખત શબ્દોમાં બોલ્યા હતા.

બાળકો માટેની અને સાંસ્કૃતિક વિષયોની ફિલ્મો તઇયાર કરવા માટે વધુ ઉત્તેજન આપવાની એક નક્કર સુચનાને સામાન્ય ટેકો મળ્યો હતો. ફિલ્મ સેન્સર બોર્ડના સભ્યોની તેમની લાયકાતોના આધારે વરણી કરવાની વિનંતી કરાઇ હતી.

સંસ્કૃતિનું વિકૃત સ્વરૂપ

શ્રીમતી નલ્લાપુથુ રામમુર્તિએ (કોંગ્રેસ-મદ્રાસ) જણાવ્યું હતું કે ભારતમાં બનતી ફિલ્મો આપણી પ્રણાલિકાઓ અને સંસ્કૃતિને વિકૃત સ્વરૂપમાં રજુ કરે છે.

મધ્ય પ્રદેશના કોંગ્રેસી સભ્ય શ્રીમતી સીતા પરમાનન્દે કહ્યું હતું કે "યુવાનોને જો માઠી અસરમાંથી બચાવવા હોય તો ગુના અને ડાકુઓને લગતી ફિલ્મો બતાવવાનું બંધ કરવું જોઇએ. કડક સેન્સરશીપ હોવા છતાં આજે ભારત ભરમાં "રોક એન્ડ રોલ" ફિલ્મો ઉભી થાય છે, એ ખેદની વાત છે.

શ્રી પી. ડી. હિંમતસીંગે કહ્યું હતું કે કોઇક જાતની સબસીડી આપીને નિર્માતાઓને સારી ફિલ્મો બનાવવાનું ઉત્તેજન આપવું જોઇએ.

આંતરરાષ્ટ્રિય નાણાનું રોકાણ

આંતરરાષ્ટ્રીય નાણા કોરપોરેશને ભારતમાં પોતાનું પહેલું રોકાણ જાહેર કર્યું છે. તેણે હૈદ્રાબાદમાં મશીન ટુલો બનાવવા માટે સ્થપાયેલી નવી ભારતીય કંપની રીપબ્લીક ફોર્જ કંપનીમાં ૧૫ લાખ ડોલરનું રોકાણ કરવા ધાર્યું છે.

આ કોરપોરેશન વિશ્વબેંક સાથે ગાઢ રીતે જોડાયેલી છે અને તે લોન આપનારી નહિ પણ ખાસ કરીને મુડી રોકનારી સંસ્થા છે. સરકારની બાંહેધરી વિના તે ખાનગી કંપની સાથે સીધી લેવડદેવડ કરે છે. તેની થાપણ ૯૩૬૬૪૦૦૦ ડોલરની છે. આ થાપણમાં ૫૭ દેશોનો ફાળો છે. ભારતે ૪૪૩૧૦૦૦ ડોલર આપ્યા છે.

કોરપોરેશને કરેલા નાણાના રોકાણથી રીપબ્લીક ફોર્જ કંપની સ્ટીલ ફોર્જીંગ પ્લાન્ટ બાંધી શકશે અને ચલાવી શકશે. કંપની ૧૯૫૭માં રજીસ્ટર થઇ હતી અને નવાબ ઝન યાર જંગ તેના ચેરમેન છે.

મહાત્મા ગાંધીની ભુમિકા

બ્રીટનના સુપ્રસિદ્ધ નટ એલેક ગિન્નેસે જણાવ્યું હતું કે ટુંક મુદતમાં તેઓ મહાત્મા ગાંધીના જીવનને લગતા ચલચિત્રમાંના મુખ્ય નાયક તરીકેના પોતાના કાર્યનો આરંભ કરી દેવા ધારે છે. વધુંમાં એમ જાણવા મળ્યું છે કે શ્રી નહેરૂએ પણ આ ચલચિત્રને પોતાના આશિર્વાદ આપ્યા છે. મી. ગિન્નેસે ઉમેર્યું હતું કે આ અગાઉ સદ્ગત ગેબ્રી પાસ્કલે પણ મને પોતાના સુચિત ચિત્રમાં મહાત્મા ગાંધીનું પાત્ર ભજવવાનું આમંત્રણ આપ્યું હતું, પરંતુ હું તેને વારંવાર એમ જ જવાબ આપતો કે તે પાત્ર તો કોઇ હીંદીએ જ ભજવવું જોઇએ. પરંતુ થોડા સમય પહેલાં મેં 'બ્રીજ ઓન ધી રીવર કવાઇ'માં કામ કર્યું ત્યારે દિગ્દર્શક ડેવિડ લીને પણ ખૂબજ ભારપુર્વક ઉપરની વાત કરી આથી મેં આ કાર્ય સ્વિકાર્યું છે.

માંડલેમાં લોકમાન્યનું સ્મારક

રંગુનની માંડલે જેલમાં લોકમાન્ય તિલકને દેશદ્રોહના ગુન્હા માટે ૧૯૦૮ થી તે ૧૯૧૪ સુધી રાખ્યા હતાં ત્યાં તેમનાં સ્મારક તરીકે એક હોલ ત્યાંના પ્રધાન મી. યુ આન, ટન અગે તા. ૧૦મીના ઉઘાડો મુકયો હતો. રંગુનમાંના હીંદના એલચી લાલા મહોત્રા આ સમારંભમાં હાજર હતાં. ૧૯૫૪માં લખનૌ યુનીવરસીટીના વિદ્યાર્થીઓની એક ટુકડી ત્યા ફરવા ગઇ હતી અને તેમને આ ઇતિહાસીક સ્થળની મુલાકાત લીધી ત્યારે તેઓએ સૌથી પ્રથમ અહિં સ્મારક ઉભુ કરવાનું સુચન કર્યું હતું આ સુચનાને વડા પ્રધાન નહેરૂએ હર્ષ સાથે વધાવી લીધી હતી.

નવી કોંગ્રેસ કારોબારી

કોંગ્રેસપ્રમુખ શ્રીમતી ઈંદીરા ગાંધીએ જાહેર કરેલી પોતાની ૨૧ સભ્યોની નવી કારોબારી સમીતીમાં નીચે મુજબ સભ્યો છે: (૧) શ્રી યુ. એન. ઢેબર, (૨) પં. ગોવીંદ વલ્લભ પંત, (૩) શ્રી મોરારજી દેસાઇ, (૪) શ્રી હાફીઝ મહમદ ઇબ્રાહીમ, (૫) શ્રી. જગજીવનરામ, (૬) ડો. બી. સી. રોય, (૭) શ્રી કામરાજ નાયર, (૮) સરદાર પ્રતાપસીંગ કૈરોન, (૯) શ્રી યશવંતરાવ ચવ્હાણ, (૧૦) શ્રી બી. પી. ચાલીહા, (૧૧) શ્રી એસ. નિજલીંગપ્પા (૧૨) શ્રીમતી સુચેતા કૃપલાણી (૧૩) શ્રી બ્રીજેશ સેન, (૧૪) શ્રી તખ્તમલ જૈન, (૧૫) શ્રી સાદીકઅલી, (૧૬) શ્રી એ. એસ. રાજુ, (૧૭) શ્રી અબ્દુલ કયુમ અનસારી.

સમિતિની બેઠકોમાં શ્રી નહેરૂ કાયમના આમંત્રિત સભ્ય રહેશે. વધુમાં ઈંદીરા ગાંધીએ કહ્યું કે સમીતી પર યુવાન માણસોને લેવા હું આતુર હતી તેમજ પ્રધાનોની સંખ્યા ઓછી રાખવા ઇચ્છતી હતી: પરંતુ વાસ્તવિક ધોરણમાં કશો કડક ફેરફાર કરવાનું શકય ન હતું. આમ છતાં હું વખતો વખત સમીતીની બેઠકોમાં હાજરી આપવા કેટલાક યુવાન માણસોને આમંત્રીશ.

—હીંદમાં બીજા વિશ્વ યુદ્ધ પહેલા દર વરસે ૩૭૦૦૦ ટન અખબારી કાગળ વપરાતા આજે ૮૦ હજાર ટન પર તે પહોંચ્યું છે. ભારતની એક માત્ર અખબારી કાગળ બનાવતી "નેપામિલ", મધ્ય પ્રદેશમાં ૧૯૫૭માં ૧૪૫૦ ટન કાગળ ઉત્પન્ન કરાયા હતાં.

પહેલાં પોતે કયાં હતા એ ભુલી જવાનો માનવ સ્વભાવ

હું પ્રધાન બન્યો તે પહેલાં ત્રીજા વર્ગમાં મે ખુબ મુસાફરી કરી છે. ત્રીજા વર્ગમાં સામાન્ય રીતે ખુબ ગીરદી રહે છે. સ્ટેશન આવે એટલે ટ્રેન ઉભી રહે છે અને કોઇ નવો ઉતારૂ ચડવા આવે એટલે ડબ્બાના લોકો 'જગ્યા નથી' એમ કહે છે. આમ છતાં પેલો ઉતારૂ તો ચડી જાય છે. અને આવી રીતે જ્યારે બીજું સ્ટેશન આવે છે ત્યારે વળી કોઇ ડબ્બામાં દાખલ થવાની કોશિષ કરે છે ત્યારે પેલો જ માણસ એને દાખલ થવા દેતો નથી, અને 'જગ્યા નથી' એમ જણાવે છે. માનવ સ્વભાવ એવો છે. પેલો માણસ ભુલી જાય છે કે એની પોતાની હાલત એ ડબ્બામાં ચડયો ત્યારે કેવી હતી.

(મુંબઇના મુખ્ય પ્રધાન ચવ્હાણના એક ભાષણમાંથી.)

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

રાજકુમારીનો આઝાદની ટીકાને જવાબ

ગાંધીજીએ ભારતના ભાગલાને સંમતિ આપી હતી એવા મૌલાના આઝાદના મંતવ્યનો રદિયો આપતું એક નિવેદન થોડા દિવસ પહેલાં રાજકુમારી અમૃતકુંવરે પ્રગટ કર્યું હતું. એ બાદ એમણે સાચી હકીકત શું હતી એ સ્પષ્ટ કરતાં ગાંધીજીનાં પોતાનાં જ કેટલાંક ટાંચણો આ સંબંધે પ્રગટ કર્યાં છે જે નીચે આપવામાં આવ્યાં છે:

૧૯૪૭ની ૧૧મી એપ્રીલે ગાંધીજીએ લોર્ડ માઉન્ટબેટનને લખેલા એક પત્રમાં એવી માહિતી આપી હતી કે 'બાદશાહખાન સિવાય કોંગ્રેસ કારોબારીના બીજા એક પણ સભ્યને હું મારા મત સાથે મળતા કરી શક્યો નથી.' એજ પત્રમાં એમણે લખ્યું હતું: 'વચગાળાની સરકારમાં જે કોંગ્રેસીઓ છે તેઓ રાષ્ટ્રના પીઢ અને અનુભવી સેવકો છે અને એટલે કોંગ્રેસનાં દૃષ્ટિબીંદુને સંબંધ છે ત્યાં સુધી તો તેઓ જ એ બાબતમાં સંપૂર્ણ સલાહ આપશે. હું તો હજુ પે સ્વ. સી. એફ. એન્ડ્રુઝે પોતાનું જે સ્થાન રાખ્યું હતું એવું સ્થાન મારૂં પણ રહે એમ ચાહું છું. તેઓ પોતા સિવાય બીજા કોઈના પ્રતિનિધિ નહોતા. અને આ દૃષ્ટિએ તમને મારી સેવાની જરૂર હશે તો તો હમેશાં એ મળશે રહેશે.' આજ પત્રમાં પ્રારંભમા એમણે લખ્યું હતું: 'જે દરેક દૃષ્ટિએ મારી યોજના સાચી હતી એ વિશે હું એમને પ્રતીતિ કરાવી શક્યો નહિ એ માટે હું દલગીર છું. જો કે તેઓ પણ મને મારા વલણથી ચ્યુત કરી શક્યા નહિ—જો કે કોઈ પણ દલીલ સાંભળવાનો મેં ઇનકાર કર્યો નહોતો. એટલા માટે હું તમને તમારી વિચારણામાંથી મને બાકાત રાખવાનું જણાવું છું.'

કોંગ્રેસની સંમતિ

૧૯૪૭ના મે મહિનાના છેલ્લા સપ્તાહમાં પટણામાં ગાંધીજીએ ડૉ. મહમદને કહ્યું હતું: 'કોંગ્રેસે ભાગલાનો સ્વીકાર કરવાનો મહદઅંશે નિર્ણય કરી લીધો છે. પણ હું તો મારા સમગ્ર જીવન દરમીયાન લડવૈયો જ રહ્યો છું અને જેમાં મને પરાજય મળી રહ્યો છે એવા યુદ્ધમાં લડવા હું દિલ્હી જઈ રહ્યો છું.' રાજકુમારી અમૃતકુંવર કહે છે કે અમારામાંથી જેઓ ગાંધીજીની નજીક હતા તેઓ એમના હૃદયની વેદના પામી શક્યા હતા કેમકે એમને લાગતું હતું કે કોંગ્રેસ ભાગલાનો સ્વીકાર કરવાની છે. કોંગ્રેસ, મુસ્લિમ લીગ અને શિખો ત્રણે પક્ષોએ માઉન્ટબેટન યોજના ઉપર સહી કરી છે એવા સમાચાર મેં એમને આપ્યા ત્યારે તેઓ કેટલા ઉદાસ થઈ ગયા હતા એ મને યાદ છે. એક કરતાં પે વધુ વાર એમણે કહ્યું હતું કે હું સાવ એકલો છું કેમ કે આઝાદીના જંગમાં જેઓ મારા સાથીઓ હતા તેઓ મારા દૃષ્ટિબીંદુને સમજી શકતા નથી. પણ બીજા ગમે તે કહે હું 'ભારતના ભાગલા કરવામાં સાથ આપી શકું નહિ.'

રાજકુમારી અમૃતકુંવર વિશેષમાં કહે છે કે ભાગલાનો ખરેખરો નિર્ણય તો કોંગ્રેસે દિલ્હીમાં લીધો હતો અને ત્યારે ગાંધીજી પટણામાં હતા. પણ મૌલાના સાહેબ આ બેઠકમાં હાજર હતા. એમણે રાજીનામું કેમ ન આપ્યું એ એક આશ્ચર્યની વાત છે.

સરદાર પટેલે ગાંધીજીની રક્ષા માટે પૂરતી સાવચેતી નહોતી રાખી એ સંબંધે રાજકુમારી અમૃતકુંવર જણાવે છે કે આવા ખોટા નિવેદન પ્રત્યે ખેદ વ્યકત કર્યા સિવાય હું રહી શકતી નથી. પ્રાર્થના સભામાં જે લોકો આવે એ બધાની જડતી લેવાના સરદાર પટેલના હુકમની કમનસીબે ગાંધીજીની નજીકના કેટલાક માણસોએ જ એમને માહિતી આપી હતી અને ગાંધીજીએ આ સાવચેતી સામે ઉગ્ર વાંધો લીધો હતો. વળી પોતાની જીંદગી ગુમાવી દેવા તઇયાર હોય એવા હત્યારા સામે રક્ષણનાં ગમે તેટલાં પગલાં લેવામાં આવે તો પણ સો ટકા રક્ષણ આપી શકાય એવો મારો અભિપ્રાય છે.

સાભાર સ્વીકાર:

સુમતીબેન હીરાભાઈ પટેલ, જોહાનીસબર્ગ, પા. ૧–૦–૦
ઉકાભાઈ લલ્લુભાઈ પટેલ, કેપટાઉન, પા. ૧–૧–૦
રતનજીભાઈ જીવણજી પટેલ, વુસ્ટર પા. ૧–૧–૦
મકનજીભાઈ દયાળજીભાઈ પટેલ, કેપ, પા. ૧–૧–૦
મકનભાઈ ખુશાલભાઈ, વુસ્ટર, પા. ૨–૨–૦
દયાળભાઈ ગો. પટેલ, જો'બર્ગ. પા. ૫–૫–૦

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેકસ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૧૨ બાર્કલી આર્કેડ, ૩૮ માર્કેટ સ્ટ્રીટ, કોરનર ડાયગોનલ અને માર્કેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩–૧૬૫૪.

ખુશ ખબર!

તમારા ખર્ચેલા પૈસાનું પુરૂવવતર મેળવો. દેશમાંથી આવો કે દરિયાપારથી, ફરવા માટે આવો કે બીઝનેસ અર્થે, પણ ડરબાન આવવાનું બને તો ઉમંગ ભેર ચાલ્યા આવો.

પણ કયાં?

નામ અને શરનામું તમારી ડાયરીમાં લખી રાખો

માઉન્ટ એવરેસ્ટ વેજીટેરીયન લોજ

૧૨૬—૧૨૮ પ્રીન્સ એડવર્ડ સ્ટ્રીટ, — ડરબન. — ફોન: ૬૭૫૭૨.

કારણ

આ એક એવું સ્થળ છે કે જ્યાં સ્વચ્છતા, સુઘડતા, સુવ્યવસ્થા અને આરામના દર્શન થાય છે અને જ્યાંથી સ્ટેશન બજાર, બંદર નજીક પડે છે જેથી સમયનો બચાવ અને હરવા ફરવામાં મોજ આવે છે

(૧) બહાર ગામ કે પરદેશથી આવનાર પેસેન્જરો માટે અગાઉથી ખબર આપશો તો રહેવા સુવા માટે રીઝરવેશન થઇ શકશે.
(૨) ભોજનના પ્રબંધપર જાતિ દેખરેખ રખાય છે.
(૩) લગ્ન અને તહેવારો માટે દરેક જાતની સ્વાદિષ્ટ, સાત્વીક મીઠાઇ શુદ્ધ ઘીમાંજ બનાવીએ છીએ.
(૪) બહાર ગામના ઓર્ડરોપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવે છે. એક વખત ઓર્ડર આપી ખાત્રી કરવા ભલામણ છે.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

સમાચાર સંગ્રહ

—ડરબનમાં આવેલી સાઉથ આફ્રિકન બોર્ડ મીલમાં ઉમીના ભયંકર આગ લાગી હતી. આ આગમાં ૨૬૭૦ ટન કાગળનો નાશ થયાનું મનાય છે.

—ભારતમાં ઘડીયાળ બનાવવા માટે ૧૨ દરખાસ્તો આવી છે. જેમાં સ્વીટ્ઝરલેન્ડ, જાપાન, જર્મન, બ્રીટનની પેઢીઓનો સમાવેશ થાય છે. તે ઉપરાંત સ્વીટ્ઝરલેન્ડે ૨૦ ભારતીય વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃતી આપવાની ઇચ્છા દર્શાવી છે કે જેઓ ઘડીયાળનું કામ ત્યાં શિખી આવે. આ ઉપરાંત જો ભારત સરકાર ઇચ્છે તો ઘડીયાળની તાલીમ લઇ શકે. એવી સંસ્થા હીંદમાં ઉભી કરવા પણ પોતાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી છે.

—બાવા વલ્લભદાસ કે જે સૌરાષ્ટ્રના જાણીતા ખુની છે તેમને હાથમાં પકડવામાં આવ્યો છે એના કેસમા એને જણાવ્યું કે, શક્તિ માતાની એવી વાણી એને સાંભળી કે માતા ૧૨૫ માનવીનો ભોગ ઇચ્છે છે. અને તેથી મેં આ ખુનો કર્યો છે. ખુન કરી એક શીશામાં થોડું થોડું બધાનું રક્ત તે ભેગુ કરતાં એમ કરી ૧૨૫ માનવનું લોહી તે માતાને ચઢાવવાના હતાં.

—કેરોમાં આ વર્ષની આખર સુધીમાં એક આફ્રીકી–એશિયાઇ મહિલા પરિષદ યોજવાની તઇયારીઓ ચાલી રહી છે એમ શ્રીમતી રામેશ્વરી નહેરૂએ જણાવ્યું હતું. તેમણે એવી આશા વ્યક્ત કરી હતી કે, આવી પરિષદ આફ્રિકી–એશિયાઇ સંગઠનને વધુ બળવત્તર કરશે.

—પેટ્રોલમાં સ્વાવલંબી થવું હોય તો ભારતે ૨૦ અબજ રૂ઼ની રોકાણ કરવું જોઇએ એમ બર્મા શેલના મેનેજરે જણાવ્યું હતું.

—આ વરસની મધ્યમાં કટકના ગવર્નર જ્યારે ભુવનેશ્વર જશે. ત્યારે અત્યારના 'રાજભવન'ને 'બાલભવન'માં ફેરવી નાખવાનો રાજ્ય સરકારે નિર્ણય કર્યો છે. ગયા ડીસેમ્બરમાં વડા પ્રધાન શ્રી નહેરૂ અહી આવેલા ત્યારે તેમણે આ સુચન કરેલું.

—રાજપીપળામાં નેત્ર યજ્ઞ થયો તે વખતે એક વૃદ્ધાએ પોતાની એક આંખ એક નાની બાળકી કે જે અંધ હતી તેને આપી અને બાળકીને દેખતી કરી.

—રાજકોટના એક લક્ષાધિપતી શાંતીલાલ ખુશાલદાસ પાસેથી ૪૮ હજારની નોટો કાળાબજારની મળી આવી છે. આ પહેલા તેમની પાસેથી દોઢ લાખની નોટો મળી આવી હતી. આ ભાઇ પોતે ગોવામાં રહી સોનાનું–કાળાબજારનું–વેચાણ કરે છે.

—કહેવાય છે કે બ્રીટનમાં એક ચોવીસ વર્ષનો યુવક, રિચાર્ડ ડિકિંસને પઉની ખેતી પર અણુશક્તીનો પ્રયોગ કરી પાંચ ઘણો વધુ પાક ઉતાર્યો હતો. આ યુવક હવે બીજા પ્રયોગ દ્વારા ઘઉનો દાણો લગભગ નાની દ્રાક્ષ જેટલો મોટો કરવા ઇચ્છે છે.

—સિંગાપુર મલાયામાં છગનલાલ દામજી કોઠારી ગુજરી જતાં તેમના પત્ની શ્રીમતી નર્મદાએ અન્નનો ત્યાગ કરી ફક્ત દીવસના ત્રણ વાર ચાહ પી જીવનનો અંત લાવવા ઇચ્છા સેવી છે. તેમને ફેબ્રુઆરી ૧૧મી સુધી ૧૭૬૨ દીવસના એવા ઉપવાસો કર્યા હતાં પોતાનું કામ હજી જાતે કરે છે અને સામાયિક પ્રતિક્રમણમાં ઘણો સમય વીતાવે છે.

—મુંબઇમાં ખાડામાં પુરાઇને યોગીક સમાધિનનું પ્રદર્શન કરતાં એક યોગીનું મરણ નીપજ્યું હતું આથી નગર સંરક્ષણ ધારા નીચે હવે પછી તેવી સમાધી ઉપર નિયંત્રણ મુકવામાં આવ્યું છે.

—સૌરાષ્ટ્રમાં 'જીલ્લા દીઠ' એક હાથસાળ નિષ્ણાતની નિમણુક સરકાર તરફથી થઇ છે. પ્રત્યેક જીલ્લામાં ઉદ્યોગ સહકારી સંઘ" સ્થપાય છે અને તેમાં તે નિષ્ણાતો તેમને શિક્ષણ આપી સારૂં ઉત્પાદન કરશે.

—પાકીસ્તાનમાં ૬૧ ભારતીયો અટકાયતમાં રાખવામાં આવ્યા છે જ્યારે હીંદમાં ૬ પાકીસ્તાનીઓ હાલ જેલમાં છે એમ ધારાસભામાં પુછાયલા એક પ્રશ્નના જવાબમાં વડા પ્રધાને જણાવ્યું હતું. શ્રીમતી લક્ષ્મી મેનને જણાવ્યું કે પાકીસ્તાને ૩૫૦ શાખની માસડીઓ કે જેની કીમત ૩૬ હજાર રૂપીયા થાય તે લઇ જતી ત્રણ હોડીઓને પણ પશ્ચીમ બંગાલમાંથી ઉઠાવી ગયું છે.

—ભારત સરકારની નવી વિચારણા મુજબ પ્રત્યેક કારખાનામાં ૩ ટકા જગા અપંગો માટે ફરજીયાત રાખવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે.

—ઉદ્યોગ પ્રધાન મનુભાઇ શાહે રાજ્ય સભામાં એક પ્રશ્નનો જવાબ આપતાં જણાવ્યું હતું કે, ત્રીજી પંચ વર્ષીય યોજના બાદ આપણે દવાઓની બાબતમાં પુર્ણ સ્વાવલંબી થશું.

—પટણામાં મૌલાના આઝાદની સ્મૃતીમાં એક જાહેર બગીચો કરવાનું ત્યાની સરકારે નક્કી કર્યું છે.

—બેંગલોર તરફથી આરબો મુસ્લીમ જુવાન છોકરીઓને પકડી લાવી મુંબઇમાં આરબોને વેંચે છે એવી બાતમી મળતાં પોલીસોએ દરડો પાડી બે ત્રણ આરબોની પુરાવા સાથે ધરપકડ કરી છે.

—મુંબઇની બસોમાં "ચલો ચલો અંદર આ જાવ" કહેવાતુ તેને બદલે હવે "કૃપયા અંદર આઇએ, બેઠીયે" એમ કહેવાનું સુચન થયું છે.

—સોવીયેટ સંઘે પાકીસ્તાનને ચેતવણી આપી છે કે પોતાના દેશને વિદેશી લશ્કરી મથક બનવા દેવાનાં તમામ પરિણામો તેણે ભોગવવાં પડશે. સોવીયેટ સરકારના "તાસ" પ્રકાશિત નીવેદનમાં આમ જણાવાયું હતું.

પો. બો. ૫૦૬૦ —•— ટેલીફોન ૩૩-૫૬૨૦

ટેલીગ્રાફ એડરેસ : "ભગતકો"

ભગત બ્રધર્સ (પ્રો) લી.

૧૪ કોર્ટ સ્ટ્રીટ,

જોહાનીસબર્ગ.

હોલસેલ અને રીટઇલ મર્ચન્ટ અને ઇમ્પોરટર્સ

ખાસ કરીને હમારે ત્યાં ઇન્ડિયન અને ઇંગ્લીશ ગ્રોસરી, દેશી માથામાં નાંખવાના જાત જાતના તેલો–અત્તરો, સ્ટેનલેસ સ્ટીલ, પીત્તળના અને એલ્યુમીન્યમના વાસણો–કાચ અને પ્લાસ્ટીકની બંગડીઓ–કેરમબોર્ડ અને સ્ટાઇકર તથા બીજી અનેક દેશી ચીજો કીફાયત ભાવથી મળશે.

તમારા દુશ્મનને ચાહો, જે તમને શ્રાપ દે છે. તેને આશીર્વાદ આપો અને જે તમને ધીક્કારે છે, તેમનું ભલું કરો.

મરણ નોંધ

ગુરૂવાર તા. ૯–૪–૫૯ના રોજ સાંજના ૫ા વાગ્યે સુરત હીંદુ એસોસીએશનના વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ વાળા હોલમાં શ્રીમાન સદ્ગત એમ. એન. ભુલાના શોકજનક અવસાન નિમીતે શ્રદ્ધાંજલી અર્પવા શોક સભા મળી હતી. સભાના પ્રમુખ શ્રી ગોવનભાઇ મણીભાઇએ પ્રવચન કરતાં જણાવ્યું હતું કે સદ્ગત એમ. એન. ભુલાની સેવા સુરત હીંદુ એસોસીએશન તેમજ સુરત હીંદુ એજ્યુકેશનલ સોસાયટીઓ પ્રત્યે ઘણી જ હતી. અને તેમની સેવાનું અનુકરણ કરવા ભલામણ કરી હતી. તેમના આત્માને ચીરશાંતી મળે એવી ઇશ્વરને માગણી કરી હતી. અને કુટુમ્બીજનોને આ પ્રસંગે દુઃખમાં હિંમત રાખવા જણાવ્યું હતું.

અન્ય વક્તાઓએ પણ મી. ભુલાના કાર્યોની પ્રશંસા કરી હતી. અને શ્રદ્ધાંજલી અર્પી હતી. અને કુટુંબી જનોને દીલાસો આપ્યો હતો.

અંતમાં સોસાયટીના મા. મંત્રી શ્રી એલ. બી. પટેલે પ્રવચન કર્યું હતું. જેમાં તેમણે સદ્ગત મી. ભુલાની સોસાયટીના પ્રમુખ તરીખેની લગભગ ૧૫ વર્ષની સેવાના વખાણ કર્યા હતા.

સોસાયટીના કાર્યોમાં તેમની સલાહ અને મદદ અનિવાર્ય નીવડી હતી. સદ્ગતના આત્માને શાંતી ઇચ્છી હતી અને તેમના કુટુમ્બીજનોને દીલાસો પાઠવ્યો હતો.

ઉપરની મીટીંગ સુરત હીંદુ એસોસીએશન અને સુરત હીંદુ એજ્યુકેશનલ સોસાયટીની સંયુક્ત મળી હતી.

નોંધ : સ્વ. શ્રી માણેકલાલ ભુલા ડરબનના ઘણા જુના રહીસ હતાં અને જુના વેપારી ઉપરાંત સામાજીક કાર્યમાં ઘણો રસ ધરાવતાં. એમના અવસાનથી ડરબનની ગુજરાતી સમાજને એક એહોસ કાર્યકર્તાની ખોટ થઇ છે. સ્વર્ગસ્થના આત્માને ઇશ્વર ચિરશાંતી બક્ષો.—તંત્રી.

* *

જોસાનીસબર્ગના દયાળભાઇ ગોકળભાઇ પટેલના પત્ની તા. ૩૦–૩–૫૯ ૫૯ વર્ષની વયે સ્વર્ગવાસી થયા છે. આ પ્રસંગે જે ભાઇ બેનોએ તેમના દુઃખમાં દીલાસો આપ્યો છે તે સર્વેનો તેઓ આ પત્રદ્વારા આભાર માને છે. પત્નીની સ્મૃતીમાં ભારત શારદા મંદીર અને ગાંધી ભારત વિદ્યાલયને તેઓએ પાંચ પાંચ ગીની ભેટ આપી હતી.

* *

વુસ્ટરના શ્રી મકનભાઇ ખુશાલભાઇના પિતાશ્રી ખુશાલભાઇ તા. ૭–૪–૫૯ના ટુંકી માંદગીબાદ ૮૫ વરસની વયે દેવલોક પામ્યા છે.

આ દુઃખદ પ્રસંગમાં જે જે ભાઇ બેનોએ રૂબરૂ અથવા પત્ર, તાર કે ટેલીફોન દ્વારા જે દીલાસો આપ્યો છે તેમનો આ પત્રથી તેઓ આભાર માને છે.

અભિનવ રામાયણ

રામાયણનું મુનિ સંતબાલજીએ કરેલુ રૂપાંતર. આ પુસ્તક ઘણું વાંચવાલાયક છે.

કીંમત શી. ૫–૬ પોસ્ટેજ સાથે.

Indian Opinion,
Private Bag,
Durban, — Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor

હમણાંજ આવેલ શીપમેન્ટ

હરેક જાતની અગરબત્તીઓ જેવી કે "ત્રણ રાજ" ગેટવે ઓફ ઇન્ડીઆ, અસોકાદરબાર, સુગંધી રાણી, ચામેલી, બત્તા મંગેશકર, ચાંદની, કૃષ્ણ દરબાર વિગેરે. અમારા પ્રાઇસલીસ્ટ માટે લખો. (અમો ફકત હીંદની બનાવટનીજ અગરબત્તીઓ રાખીએ છીએ.)

લીલું આદુ ૯ પેની રતલ
લીલી હળદળ શી. ૧-૦ ,,
આંબા હળદર શી. ૧-૦ ,,
મોટી કળી વાળુ લસણ ૧/૩ રતલ

માલ બરોબર પેક કરી મોકલીશું.

ઓર્ડર સાથે પૈસા મોકલવા વિનંતી છે.

અમે નીચેની વસ્તુઓ ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટ કરીએ છીએ. માલ સારો અને કીફાયત ભાવે મળશે. અમારા પ્રાઇસ લીસ્ટ માટે લખો:

શેકેલા ચણા, બદામ, એલચી, પૌવા, મમરા, સેન્ટેડ સોપારી, કાચી સોપારી, શેકેલી સોપારી, ગોળ, આંબલી, કાથો, હીંગ, મસુર, દરેક જાતની દાળો, ચણાનો આટો, અડદનો આટો, પાણીવાળા નાળીએર, વરીયારી, જીરૂ, લવીંગ, મેથી, રાઇ, અજમો, સુવા, ધીમેલ, ધાણા, ધાણા દાળ, આખા મરચાં, નારીયેળનો ભુકો, રાજગરો, ખસખસ, હળદળ, વિગેરે.

K. HARIBHAI & SONS

(PTY) LTD.

Direct Importers: Wholesale & Retail Merchants.
81 Victoria Street, — P.O. Box 2156 — Durban.
Telegraphic Add. "BHAISONS"

શુભ પ્રસંગો માટે ભેટ!

સ્ત્રીઓ અને પુરૂષો માટે

ઘડીયાળ!

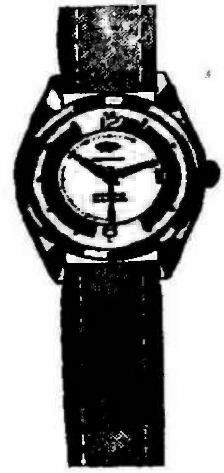

૧૭, ૨૧ અને ૨૫ જ્યુલનાં
ઓટોમેટીક કેલેન્ડર.

* રોમર
* રોવરી
* લેંકો
* રૂસર

વિગેરે દરેક જાતનાં ઘડિયાળ.

ઉપરાંત પુરૂષોનાં શર્ટ સુટ, પાયજામા વિ.
તેમજ બાળકોનાં કપડાં.

હોલસેલ ભાવે મળશે

બોક્સ ૫૬૮૮, ફોન: ૮૩૫-૨૬૦૧.

વલ્લભભાઈ બી. પટેલની કું.
૪૪, માર્કેટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

શ્રીમતી તહેમી સોરાબજી રૂસ્તમજી

જણાવતા આનંદ થાય છે કે તેઓ

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઇફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલેશીયા લીમીટેડ

સ્થાપના ૧૮૬૯ વિક્ટોરીયા, ઓસ્ટ્રેલીયા

— ના —

પ્રતિનીધી નિમાયા છે

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલનો જીંદગીનો વિમો એ ખરી બાંયધરી છે.

વધુ વિગત માટે લખો યા મળો:

૧૦૬ મેન્સફીલ્ડ રોડ, — ડરબન.

બોકસ ૪૭૬,
ટેલીગ્રામ—કેબલ "સોરાબટમ"

ટેલીફોન: ૪૭૮૮૮
૪૭૪૫૩

Printed And Published by Mrs. Sushila Gandhi, International Printing Press, (Phoenix) Private Bag, Durban, Natal.

PDF compression, OCR, web optimization using a watermarked evaluation copy of CVISION PDFCompressor